

Lerums
kommun

ÅRSREDOVISNING 2023

BUDGET
VERKSAMHETSPLAN

Innehållsförteckning

Inledning	3
Förord.	4
Året i korthet	5
Verksamhetsuppföljning	6
Nämndernas verksamhet.....	7
Agenda 2030.....	14
Förvaltningsberättelse	19
Översikt över verksamhetens utveckling.....	20
Den kommunala koncernen	21
Viktiga förhållanden för resultat och finansiell ställning	24
Händelser av väsentlig betydelse	28
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten ...	29
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	31
Balanskravsresultat	34
Väsentliga personalförhållanden	40
Förväntad utveckling.....	44
Finansiella rapporter	45
Resultaträkning.....	46
Balansräkning.....	47
Kassaflödesanalys	48
Noter	49
Resultaträkning enligt blandmodellen.....	62
Balansräkning enligt blandmodellen	63
Driftredovisning	64
Investeringsredovisning	65
Vatten- och avloppsverksamhet	66
Revisionsberättelse	69

Vill du veta mer?

Årsredovisningen berättar översiktligt om hela kommunens verksamhet. Mer information finns i nämndernas verksamhetsberättelser. Besök kommunens webbplats lerum.se för att läsa nämndernas verksamhetsberättelser.

Inledning

Förord

2023 var på många sätt ett utmanande år med oro i världen som påverkat den nationella säkerheten och ekonomin. På lokal nivå har året haft ljuspunkter och kommunen tar kliv framåt. Lerums kommun placerar sig som etta i Västra Götaland och på sjätte plats i Sverige, när robustheten i Sveriges regioner och kommuner rankas i rapporten Regionernas kamp. Det är resultatet av ett långsiktigt och strategiskt arbete för att stärka vår kommunala ekonomi, infrastruktur och beredskap för att möta framtida utmaningar.

Vi ska vara Sveriges bästa näringslivskommun. Lerums kommun klättrar i näringslivsrankningen, vilket är en tydlig indikation på att vårt strategiska arbete för att främja näringslivet ger resultat. Tack vare hårt arbete och gott samarbete mellan företagare och kommunen ser vi den här positiva trenden.

Vi fortsätter arbetet med Agenda 2030 och att integrera de globala hållbarhetsmålen i vår kommunala verksamhet. Genom att ta ansvar för vårt bidrag till en hållbar utveckling strävar vi efter att göra Lerum till en ännu bättre plats att leva, arbeta och verka på, även i framtiden. Vårt arbete med hållbarhet ger också resultat. Det visar inte minst det senaste årets förbättrade resultat i olika rankningar. När tidningen Dagens Samhälle nyligen rankade Sveriges kommuner och deras hållbarhetsarbete kom Lerum på en fjärdeplats. I tidningen Aktuell Hållbarhets rankning, Sveriges årliga kommunrankning, klättrar Lerums kommun från plats 100 till plats 35. Det är resultatet av 2023 års arbete med de 17 globala målen på en lokal nivå.

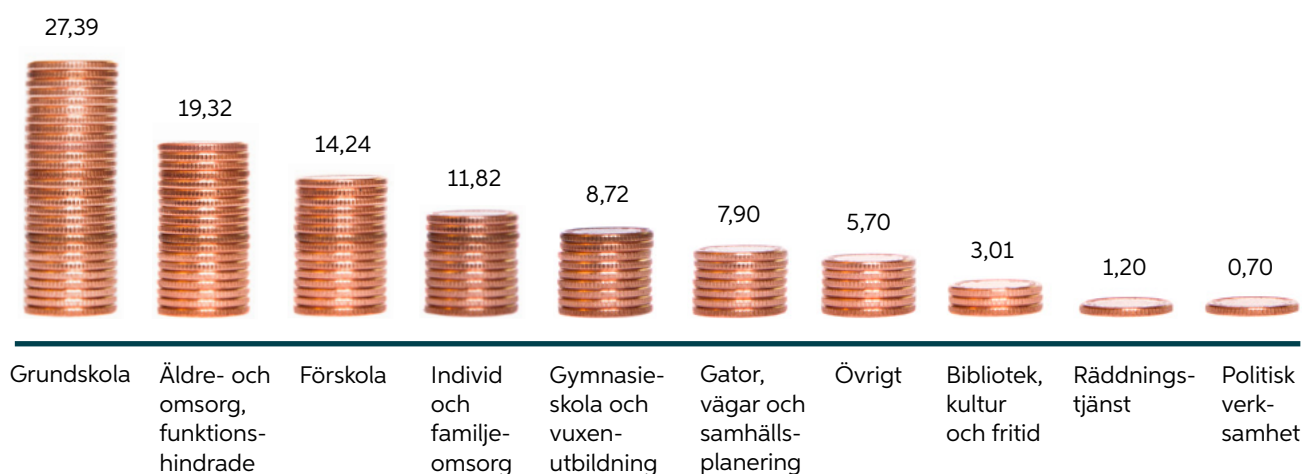
Och Lerums kommun är fantastisk. Här vill människor bo och verka. Det bidrar till att det händer mycket i hela kommunen. Vi ser en utbyggnad av bostäder, av skolor och förskolor. Vi har ett levande lokalt näringsliv och ett aktivt föreningsliv.

Jag vill avslutningsvis rikta ett varmt tack till alla som bidragit till Lerums kommuns utveckling under 2023, invånare, företagare, medarbetare, förtroendevalda. Det är genom ert engagemang som vi tillsammans skapar en stark och livskraftig kommun.
Viktor Lundblad (M),
kommunstyrelsens ordförande

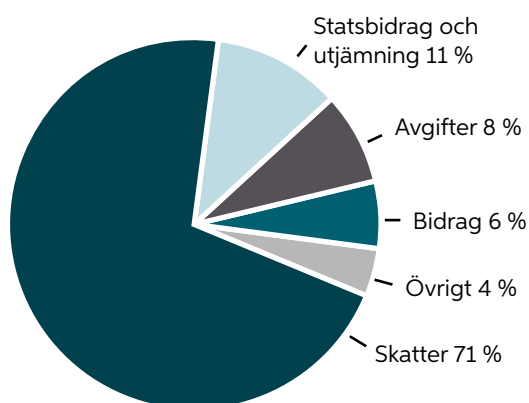

Året i korthet

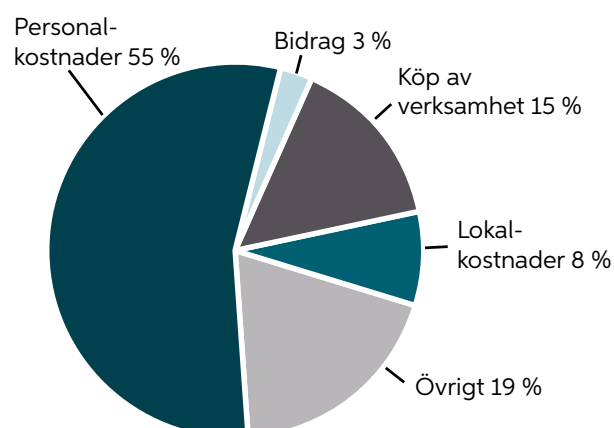
Så här används 100 kronor i kommunalskatt

Intäkter

Kostnader

Verksamhetsuppföljning

Det här avsnittet sammanfattar nämndernas verksamhet under året, med redovisning av ett urval av nämndernas prioriterade inriktningar. Fullständig redovisning av grunduppdrag och alla inriktningar finns i nämndernas egna verksamhetsberättelser för 2023, som finns att läsa och ladda ner på kommunens webbplats. I det här avsnittet finns även en uppföljning av kommunens arbete med Agenda 2030.

Nämndernas verksamhet

Kommunstyrelsen Nämndens ansvarsområde

I kommunstyrelsens ansvarsområde ingår kommungemensamma funktioner som leder, styr och ger stöd inom gemensamma verksamhetsområden, bland annat ekonomi, hr, kommunikation, it, digitalisering, trygghets- och säkerhetsarbete, hållbarhets- och folkhälsofrågor, juridik, registratur, nämndadministration, kommunarkiv och kundcenter.

Kommunstyrelsen har också ansvar för Plattform Lerum (kommunens verksamhet för stöd till ungdomar och föräldrar), översiktsplanering, strategisk lokal-försörjning och trafikförsörjning inklusive kollektivtrafik, vuxenutbildning, arbetsmarknad och sysselsättning, näringsliv, besöksnäring och turism. Kommunstyrelsen är även anställningsmyndighet, arbetslöshetsnämnd och arkivnämnd och ansvarar för räddningstjänst.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan med ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen har också uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala bolag, stiftelser och kommunalförbund.

För att fullfölja grunduppdraget har kommunstyrelsen identifierat fem framgångsfaktorer:

- kommunstyrelsens ledande och samordnande roll
- strategisk kompetensförsörjning för ett hållbart arbetsliv
- attraktivt näringslivsklimat
- trygghet och säkerhet
- verksamhetsutveckling genom digitalisering och ökad digital mognad.

Under året har kommunstyrelsens arbetsutskott träffat nämndernas presidium som informerat om aktuella frågor inom verksamheten, ekonomisk uppföljning och målluppföljning inom ramen för sin uppsiktsplikt. Kommunfullmäktige har antagit ett nytt ägardirektiv

för Lerum Energi AB med dotterbolag. Kommunstyrelsen har också arbetat med att starta trygghetsråd i kommunen.

Arbetet med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi har pågått och kommunstyrelsens arbetsutskott har, utifrån det framtagna förslaget, belyst några delar som de vill få med i strategin. Arbetet med strategin fortsätter 2024. Arbetet har även pågått för att höja andelen medarbetare med rätt utbildning och kompetens, och både undersköterskor och barnskötare har utbildats via vuxenutbildningen.

Det långsiktiga och strategiska arbetet med att förbättra företagsklimatet i Lerums kommun har lett till årliga förbättringar i Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimat. År 2023 klättrade Lerum från plats 130 till plats 86 av Sveriges 290 kommuner, vilket var den största förbättringen i Västra Götalandsregionen.

Förvaltningen har fortsatt sin digitaliseringsresa och har etablerat nya arbetssätt för att bättre samordna gemensamma behov och samarbeta över verksamhetsgränser. För kommuninvånarna har kontakten med kommunen underlättats genom fler e-tjänster, bland annat för att ansöka om ekonomiskt bistånd och utökad tid i förskola eller fritidshem. Arbetet med smarta sensorer för att mäta fyllnadsgrader i papperskorgar och fuktnivåer i växtodlingar har fortsatt, vilket gör parkskötsel och renhållning effektivare.

Den samlade bedömningen är att kommunstyrelsen i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan.

Prioriterade inriktningar 2023

För kommunstyrelsen har kommunfullmäktige beslutat om tolv prioriterade inriktningar för 2023. Bland annat avskaffades Vision 2025 i början av året och ersattes av Agenda 2030 som ramverk för kommunens verksamheter.

För att vara en attraktiv arbetsgivare har kommunstyrelsen dels genomfört grundutbildning i utvecklande ledarskap för chefer, dels säkerställt chefernas

grundkunskaper i systematiskt arbetsmiljöarbete och organisatorisk och social arbetsmiljö. Arbetet med kompetensförsörjningsstrategin har fortsatt.

För att öka tryggheten och säkerheten i Lerums kommun har kommunstyrelsen fastställt styrdokument för krisberedskap och gjort en säkerhetskyddsanalys, vilket lett till en utökning av kommunens krisorganisation.

En utbildning inom våld i nära relation för kommunens medarbetare har påbörjats. Omkring 100 anställda från olika verksamheter har deltagit hittills och utbildningen fortsätter framöver.

Kommunstyrelsen har planerat för att införa en modell för så kallade välfärdsjobb, med syfte att få fler att nå arbete och egen försörjning. Modellen innebär en växling från försörjningsstöd till arbete. Ett pilotprojekt har startat för att pröva hur modellen fungerar i Lerums kommun.

Kommunen gör insatser för att skjuta upp ungdomars alkohol- och drogdebut, bland annat genom information till föräldrar om riskerna med alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Sociala medier används också för att informera inför större helger. I samverkan med områdespolisen har tolv narkotikasök med hund genomförts på grund- och gymnasieskolor.

Ekonomi

Årets resultat var ett överskott på 15,8 miljoner kronor jämfört med budget. Överskottet beror dels på att vakanta tjänster tillsatts senare än planerat, dels på att medel för att införa en ny politisk organisation inte behövde användas fullt ut. Även vissa riktade statsbidrag, bland annat till vuxenutbildning, blev högre än budgeterat. Kommunstyrelsen har inte heller använt sin reserv, vilket också bidrog till överskottet.

Utbildningsnämnden Nämndens ansvarsområde

Utbildningsnämnden är ansvarig för bland annat förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet, annan pedagogisk verksamhet enligt skollagen och utbildning enligt lagen om yrkeshögskolan.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

För att fullfölja grunduppdraget har utbildningsnämnden identifierat fyra framgångsfaktorer:

- ändamålsenlig skol- och förskolestruktur
- välutbildad, legitimerad och behörig personal
- goda utbildnings- och undervisningsförutsättningar
- välfungerande systematiskt kvalitetsarbete.

Förvaltningen har tagit fram en utvecklingsplan för framtidens skol- och förskolestruktur, som har behandlats i utbildningsnämnden.

Den nya förskolan i Olstorp startade i augusti och Berghultskolans utbyggnad till en F–9-skola blev klar och började användas. Byggnation på Torpskolan och nya Norra Hallsås skola har pågått respektive påbörjats under året.

Förvaltningen har analyserat situationen när det gäller legitimerade och behöriga lärare under läsåret 2022/2023 och konstaterat ett behov av långsiktigt arbete med rekrytering av behöriga lärare till grundskolorna.

Andra insatser för att förbättra skolans förutsättningar är dels en läromedelsutredning för att bedöma behovet av satsningar på läromedel, som utgör grund för fortsatt utredning, dels arbete med skolstruktur och utveckling av dokumentationssystem som används av lärare och förskollärare i undervisningen och i kommunikationen med elever och vårdnadshavare.

Den samlade bedömningen är att utbildningsnämnden i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan.

Prioriterade inriktningar 2023

För utbildningsnämnden har kommunfullmäktige beslutat om tio prioriterade inriktningar, däribland åtgärder för att öka andelen elever som fullföljer sina studier och som går ut skolan med godkända betyg. Till utvecklingsområdena hör även insatser för att öka närvaron i grund- och gymnasieskola och tidiga insatser inom matematik. Ett så kallat närvaroteam har startat som ett samverkansteam mellan skolorna i kommunen och socialtjänsten. Teamets främsta upp-

gift är att stödja barn med omfattande frånvaro att bryta sin isolering och återgå till att gå i skolan. Teamet består av en socionom och en pedagog.

Resultaten läsåret 2022/2023 visar på förbättrad måluppfyllelse i gymnasieskolan medan resultaten i grundskolan var lägre än föregående år.

Utbildningsnämnden har tagit fram en utvecklingsplan för skolstrukturen i Lerums kommun. Planen ska uppdateras årligen eller vid behov.

Ekonomi

Utbildningsnämnden redovisade ett underskott på 24,6 miljoner kronor. Det beror framför allt på högre personalkostnader än budgeterat. Underskottet beror även på att verksamheten växer till följd av utbyggnaden av Berghultskolan och Olstorps förskola. Inledningsvis innebär det att intäkterna från barn- och elevpengen inte täcker alla kostnader. Flera grundskolor har även haft delningstal (storlek på klasser) som ger färre elever per klass än vad elevpengen baseras på.

I förskoleverksamheten har antalet barn skiftat mer än normalt mellan våren och hösten, vilket har påverkat enheternas förutsättningar att behålla samma grundorganisation hela året. Andelen äldre barn i förskolan har ökat, vilket också gjort det svårt att anpassa organisationen. Antalet barn i pedagogisk omsorg blev lägre än budgeterat, vilket lett till underskott i förskoleverksamheten.

Lerums gymnasium hade till höstterminen ett lägre söktryck än budgeterat i årskurs 1 på naturprogrammet och teknikprogrammet, vilket har inneburit en ekonomisk utmaning. Lerums anpassade grundskola lämnade ett underskott som framför allt beror på fler elever än budgeterat, vilket gjort det svårt att anpassa personalorganisationen till budgetramen. Underskottet vägdes delvis upp av högre barnomsorgsavgifter än budgeterat i förskola och fritidshem. Underskotten inom kommunens egna verksamheter medför motsvarande högre bidrag till fristående verksamheter.

Utbildningsnämnden beslutade i samband med delårsrapporten 2023 att upprätta en handlingsplan för att långsiktigt kunna balansera verksamhet och ekonomi.

Stöd- och omsorgsnämnden Nämndens ansvarsområde

Stöd- och omsorgsnämnden ansvarar bland annat för att säkerställa kommunens åtaganden inom äldreomsorg och insatser för funktionsnedsatta barn och vuxna. Nämnden ansvarar även för den kommunala primärvården.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

För att fullfölja grunduppdraget har stöd- och omsorgsnämnden identifierat tre framgångsfaktorer:

- personcentrerat och familjecentrat arbetssätt
- förebyggande och tidiga insatser i alla åldersgrupper
- aktivt arbete med kompetensförsörjning.

Förvaltningen har skapat nya strategiska samverkansforum uppdelade utifrån åldersgrupperna äldre, vuxna och barn. Syftet är att hitta nya former för samverkan och att organisera arbetet utanför den ordinarie linjeorganisationen. För att öka personcentreringen har förvaltningen skapat strukturer för multiprofessionell teamsamverkan runt den enskilde, och tillsammans med regionen för vissa målgrupper.

Förvaltningen har genomfört flera hälsofrämjande insatser för äldre, bland annat behovsanpassat stöd till invånare som enbart har insatsen trygghetslarm, hälsosamtal för att förebygga ofrivillig ensamhet och införande av demenslotsar som ger stöd och vägledning till invånare som nyligen fått en demensdiagnos.

Inför förändringarna i socialtjänstlagen arbetar förvaltningen för att skapa förutsättningar för att möta de nya lagkraven. Det förberedande arbetet utgår från att socialtjänsten får ett mer förebyggande uppdrag, likt Plattform Lerum för barn och familjer.

Skola och socialtjänst utvecklar samverkan och samarbete för att möta barns och familjers behov av tidigt stöd. Under hösten har förvaltningen startat ett så kallat närvaroteam. Teamets främsta uppgift är att stödja barn med omfattande frånvaro att bryta sin isolering och återgå till skolan.

Förvaltningen ser ökade utmaningar att säkerställa kompetensförsörjningen inom nämndens ansvarsområde. Det är både svårare att rekrytera till fasta tjänster och till verksamheterna under sommaren, jämfört med tidigare år. Förvaltningen tar emot feriearbetare, praktikanter och studenter för att de ska få

möjlighet att arbeta inom verksamheterna där det finns stora behov av framtida arbetskraft.

Det pågår löpande kompetenshöjande insatser som flexutbildning, med möjlighet att utbilda sig till undersköterska på arbetstid inom äldreomsorg och funktionshinder. Äldreomsorgslyftet med statlig finansiering bidrar också till att verksamheten kan utbilda fler undersköterskor.

Den samlade bedömningen är att stöd- och omsorgsnämnden i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan.

Prioriterade inriktningar 2023

För stöd- och omsorgsnämnden har kommunfullmäktige beslutat om nio prioriterade inriktningar, bland annat ett proaktivt arbete för att förebygga de risker som kan uppstå i samband med bemanningsbrist. Här är arbetet med en kompetensförsörjningsplan en viktig del.

Verksamhetsutveckling sker med stöd av digitala verktyg för att på ett effektivt sätt möta invånarnas behov av trygghet och stöd och använda digitala lösningar där det är möjligt och ger nytta för den enskilde.

Förvaltningen har anställt en samordnare inom våld i nära relation som driver arbetet på en förvaltningsgemensam nivå. Fokus har varit att vidareutbilda medarbetare för att höja kompetensen inom området.

Ekonomi

Nämnden redovisade ett överskott på 15,6 miljoner kronor. Förvaltningens fokus på förebyggande och tidiga insatser för alla åldersgrupper har medfört lägre kostnader än budgeterat för köp av tjänster/verksamhet. Andra orsaker till överskottet var högre statsbidrag än förväntat och att Ekebackens äldreboende inte öppnades som planerat.

Samtidigt har kommunens särskilda boende och hemtjänst haft stora utmaningar inom kompetensförsörjning. Högt personalförbruk i kombination med svårigheter att rekrytera har krävt att medarbetare beordrats in för att arbeta, vilket medfört högre personalkostnader. Nämndens verksamheter har också haft ökade kostnader för ett antal ärenden inom särskilda behov vilka kräver högre bemanning. Överskottet dämpades även av högre kostnader för mottagande och integration då verksamheten varit anpassad till ett högre mottagningstal som inte motsvarades av Migrationsverkets schablonersättning.

Samhällsbyggnadsnämnden Nämndens ansvarsområde

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar bland annat för fysisk planering, exploateringsverksamhet, trafikrelaterade frågor, klimatanpassnings-, geoteknik- och bullerfrågor, torghandel, avfallsverksamhet, gaturenhållning samt vatten- och avloppsverksamhet, lokalvård, kostverksamhet och vaktmästeritjänster. Samhällsbyggnadsnämnden företräder även kommunen som ägare till kommunens alla fastigheter.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

För att fullgöra grunduppdraget har samhällsbyggnadsnämnden identifierat fyra framgångsfaktorer:

- samordnade processer
- kompetensförsörjning och kompetensutveckling
- kundfokus och bemötande
- ekonomiskt ansvarstagande.

Samhällsbyggnadsnämnden har arbetat med en omfattande processkartläggning av verksamheten under året. Syftet är att ta fram ett visuellt stöd som tydliggör roller och mandat, identifiera och åtgärda flaskhalsar, skapa helhetssyn och möjliggöra samarbete över verksamhets- och sektorsgränser. Processkartläggningen har lett till en utveckling av systematiska och samordnade arbetssätt, ökad förståelse för andra enheters uppdrag, förbättrad kommunikation externt, och en bra introduktion till arbetet för nyanställda medarbetare.

En utbildning i kommunikation och bemötande erbjöds sektor samhällsbyggnads medarbetare. Utbildningen har varit användbar i det dagliga arbetet.

Förvaltningen har infört återkommande samhällsbyggnadsfrukostar för att förbättra nätverkande och dialog kring samhällsbyggnadsutvecklingen i Lerums kommun. Exploatörer och andra intressenter från näringslivet har bjudits in för att träffa representanter från förvaltning och förtroendevalda.

Delårsuppföljningen av verksamhetsplanen pekade på ett prognosticerat underskott. Därför gav samhällsbyggnadsnämnden förvaltningen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för en balanserad verksamhet och ekonomi.

Under året har förvaltningen även föreslagit höjningar av vatten- och avloppstaxa samt avfallstaxa för att bättre balansera intäkter och kostnader. De föreslagna höjningarna godkändes av kommunfullmäktige i november 2023.

Den samlade bedömningen är att samhällsbyggnadsnämnden i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan.

Prioriterade inriktningar 2023

För samhällsbyggnadsnämnden har kommunfullmäktige beslutat om tio prioriterade inriktningar. Bland annat har samhällsbyggnadsnämnden beslutat om strategisk inriktning för planeringsstrategin. Av beslutet framgår att förvaltningen ska bereda förslag till planeringsstrategi i enlighet med prioriterade inriktningar i kommunfullmäktiges budget för 2024

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att säkerställa framdrift av detaljplaner. Samhällsbyggnadsnämnden gav under året förvaltningen i uppdrag att ta fram två nya detaljplaner. Tre detaljplaner har vunnit laga kraft och ytterligare en har antagits men har överklagats.

Genomförandegraden av kommunens investeringsbudget ökade 2023 jämfört med 2022 och arbete pågår med de större investeringsprojekten tennishall, ishall och simhall.

Ekonomi

Samhällsbyggnadsnämnden redovisade ett underskott på 19,0 miljoner kronor inklusive taxefinansierade verksamheter (vatten, avlopp och avfall). Underskottet beror dels på högre kostnader för vinterunderhåll (snöröjning och halkbekämpning) än budgeterat och högre kapitalkostnader bland annat till följd av kommunens ökade investeringar. Nämndens underskott omfattar även den taxefinansierade vatten- och avloppsverksamhetens underskott på 11,7 miljoner kronor som dels består av utrangeringskostnad vad gäller pilotprojektet för förstärkt vattentäkt i Gråbo (5,2 miljoner kronor), dels på lägre intäkter än budgeterat. Tidigare års ackumulerade överskott har reserverats i en investeringsfond enligt särskilt beslut. Årets underskott för vatten- och avloppsverksamheten kan därför inte balanseras utan redovisas som ett underskott för verksamheten.

Då nämndens resultat för 2023 innebar ett underskott beslutade nämnden i samband med delårsrapporten 2023 att upprätta en handlingsplan med fokus på vintervägunderhåll och kapitalkostnader, för att hitta sätt att långsiktigt balansera verksamhet och ekonomi. Arbetet med handlingsplanen pågår och redovisas våren 2024.

Kultur- och fritidsnämnden Nämndens ansvarsområde

I kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde ingår folkbibliotek, öppen ungdomsverksamhet, kulturskola och att förvalta och utveckla kommunens fritidsanläggningar. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar också för föreningsstöd till fritids- och kulturföreningar liksom bidrag till studieförbund. Nämnden ansvarar även för kommunens kulturverksamhet, konst och konstnärlig utsmyckning.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

För att fullfölja grunduppdraget har kultur- och fritidsnämnden identifierat fyra framgångsfaktorer:

- medskapande och inflytande från barn och unga
- mötesplatser, anläggningar och lokaler
- digital tillgänglighet och strategisk kommunikation
- uppsökande verksamhet.

Antalet elever inom kulturskolan ökade mer än väntat 2023 genom fler gruppaktiviteter, bredare utbud och färre elever med dubbla ämnen.

Inom kultur och bibliotek har tillgängligheten ökat genom ett nytt it-stöd för biblioteket och ett nytt digitalt biljettsystem. Fler som inte bor där arrangemanget sker har därmed möjlighet att delta. Ett nytt bidrags- och lokalbokningssystem för att underlätta för fritids- och kulturföreningar har också införts under året.

Förvaltningen har arbetat med att utveckla mötesplatser för den öppna ungdomsverksamheten, ett arbete som kommer att fortsätta.

Förvaltningen har genomfört flera mindre och några större investeringsprojekt inom kommunens friluftsanläggningar. Underhåll av befintliga leder och ridvägar har genomförts enligt plan.

Fler barn och unga har tagit del av kultur. Kommunfullmäktige har beslutat om en reviderad riktlinje för offentlig konst i samband med nybyggnation.

Den samlade bedömningen är att kultur- och fritidsnämnden i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan och att framgångsfaktorerna och insatserna utifrån dessa har bidragit till resultatet.

Prioriterade inriktningar 2023

För kultur- och fritidsnämnden har kommunfullmäktige beslutat om sju prioriterade inriktningar, bland annat arbete med lokaler och anläggningar kopplat till förvaltningens samlade samhällsplaneringsarbete och investeringar.

Förvaltningen har utrett förutsättningar och möjligheter för att införa fysisk aktivitet på recept (FaR) eller liknande program i Lerum. Arbetet fortsätter genom att kommunen etablerar en koordinerande roll mellan regionens barn- och ungdomsmottagning och olika delar inom den kommunala verksamheten och föreningslivet.

Ekonomi

Årets resultat var ett överskott på 0,6 miljoner kronor jämfört med budget, vilket framför allt beror på svårigheten att tillsätta vikarier vid medarbetares frånvaro och minskade köpta tjänster från entreprenör samtidigt som hyresintäkterna blev högre än förväntat.

Individnämnden Nämndens ansvarsområde

Individnämnden ansvarar för myndighetsutövning som rör enskilda personer inom individ- och familjeomsorg, funktionsstöd, hemtjänst, särskilt boende, korttidsboende, anhörigvård, mottagning och integration av nyanlända, bostadsanpassning, färdtjänst samt beslut om serveringstillstånd. Nämnden ansvarar också för myndighetsutövning inom förskola, familjedaghem, förskoleklass, grundskola, skolbarnsomsorg, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

För att fullfölja grunduppdraget har individnämnden identifierat tre framgångsfaktorer:

- rättssäker myndighetsutövning
- kompetensförsörjning och kompetensutveckling
- samverkan kring tidiga förebyggande insatser.

Förvaltningen har arbetat med att ge invånare möjlighet att ansöka om ekonomiskt bistånd digitalt via en så kallad e-tjänstportal. Förvaltningen har även infört möjlighet att ansöka om bostadsanpassnings-, åter-

ställnings- och reparationsbidrag digitalt. Det finns möjlighet att digitalt ansöka om så kallad informationssamtal med socialsekreterare inom familjerätten.

Förvaltningen har genomfört flera insatser för att medarbetare ska söka sig till och vilja stanna kvar i socialtjänsten i Lerums kommun, bland annat bättre introduktion för nyanställda, systematiskt arbetsmiljöarbete och utbildning i utvecklande ledarskap för chefer. Förvaltningen har infört Signs of safety (en modell för utredning och stöd i familjer där det finns oro för att barn ska fara illa,) vilket har ökat tydligheten inom olika funktioner och upplevts av medarbetare som positivt för arbetsmiljön.

Den samlade bedömningen är att individnämnden i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan.

Prioriterade inriktningar 2023

Kommunfullmäktige har inte beslutat om några prioriterade inriktningar för individnämnden.

Ekonomi

Individnämnden redovisade ett överskott på 4,4 miljoner kronor jämfört med budget. Verksamheten har haft stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjning, vilket gav ett överskott på grund av vakanta tjänster. Det har varit svårt att rekrytera erfarna utredare och för att upprätthålla lagkrav behövde förvaltningen anlita konsulter. Antalet ärenden har också varit färre än budgeterat, vilket medfört ett lägre personalbehov.

Miljö- och byggnadsnämnden Nämndens ansvarsområde

Miljö- och byggnadsnämnden ansvarar för kommunens myndighetsutövning i frågor som bland annat rör bygglov och miljö- och hälsoskydd.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

För att fullfölja grunduppdraget har miljö- och byggnadsnämnden identifierat fyra framgångsfaktorer:

- rättssäker myndighetsutövning
- kompetensförsörjning och kompetensutveckling
- kundfokus och bemötande
- digitalisering.

Arbete med kundfokus och bemötande har präglat året. Under våren deltog sektor samhällsbyggnads alla medarbetare i en utbildning i kommunikation och bemötande som varit till nytta i det dagliga arbetet.

Förvaltningen har arbetat med att kartlägga och beskriva verksamhetsområdets processer under året, vilket är en viktig del i förvaltningens verksamhetsutveckling genom digitalisering.

I 2022 års NKI-undersökning (nöjd-kund-index) som presenterades våren 2023 nådde verksamhetsområdet myndighetsutövning ett resultat på 76, vilket var en förbättring. Förvaltningens egen indexmätning 2023 av nöjdhet bland privatpersoner och ideella föreningar som har fått beslut i ansöknings- och anmälningsärenden visade också ett gott resultat.

Den samlade bedömningen är att miljö- och byggnadsnämnden i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan.

Prioriterade inriktningar 2023

Kommunfullmäktige har inte beslutat om några prioriterade inriktningar för miljö- och byggnadsnämnden.

Ekonomi

Miljö- och byggnadsnämnden redovisade ett underskott på 2,7 miljoner kronor till följd av lägre intäkter från bygglovsärenden än budgeterat. Intäkterna på bygglovssidan minskade med 4,5 miljoner kronor. Andelen inkomna bygglov och förhandsbesked motsvarar knappt 70 procent av inflödet föregående år och anmälningsärendena drygt 85 procent av inflödet föregående år.

Då resultatet för nämnden innebar ett underskott mot budget har nämnden vidtagit åtgärder under året för att minska underskottet, bland annat har vissa vakanta tjänster inte tillsatts. Mot bakgrund av nämndens uppdrag och att bedömningen att bostadsbyggandet väntas ta fart igen inom en inte alltför lång framtid har nämnden fokuserat på utvecklingsarbete och förvaltningsnytta med oförändrad bemanning.

Överförmyndarnämnden Nämndens ansvarsområde

Överförmyndarnämnden, som är en myndighetsnämnd, har tillsyn över gode män och förvaltare samt tillsyn över föräldrar som förvaltar sitt omyndiga barns pengar samt särskilt förordnade förmyndare. Nämnden ansvarar även för att utse och utöva tillsyn över god man till ensamkommande barn. Överförmyndarnämndens verksamhet drivs genom avtalssamverkan med Alingsås kommun.

Grunduppdrag och framgångsfaktorer

För att fullfölja grunduppdraget har överförmyndarnämnden identifierat tre framgångsfaktorer:

- rättssäker myndighetsutövning
- ändamålsenlig avtalssamverkan
- tillsyn med få anmärkningar.

Överförmyndarnämnden i Alingsås kommun har gjort en engångssatsning på kostnadsfria utbildningar för gode män och förvaltare. Genom avtalssamverkan har intresserade i både Lerum och Alingsås haft möjlighet att delta. Verksamheten har uppmärksammat behovet av mer riktad utbildning för anhöriga som har uppdrag som god man. Den samlade bedömningen är att överförmyndarnämnden i allt väsentligt har kunnat genomföra sitt grunduppdrag enligt plan.

Prioriterade inriktningar 2023

Kommunfullmäktige har inte beslutat om några prioriterade inriktningar för överförmyndarnämnden.

Ekonomi

Årets resultat var ett underskott på 0,2 miljoner kronor, vilket beror på högre kostnader än budgeterat för gode män.

Agenda 2030

Agenda 2030 innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling som kräver lokalt agerande. Med ansvar för skola, socialt stöd, omsorg, infrastruktur, miljötillsyn, bostads- och samhällsplanering har kommunen stor betydelse när det gäller att nå de globala målen lokalt. Kommunfullmäktige beslutade i budget 2023 att kommunens mål och indikatorer ska utgå från Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. De globala övergripande målen har sedan konkretiserats till relevanta mål och indikatorer för nämnd i respektive verksamhetsplan. Kommunen följer upp Agenda 2030-målen i delårsrapport och årsredovisning på helhetsnivå där kommunens samlade förflyttning redovisas i Kolada¹.

I Kolada finns 81 nyckeltal som visar hur Lerums kommun presterar jämfört med övriga kommuner i Sverige². Nyckeltalen visar att trenden är positiv för Lerums kommun inom många fält, exempelvis att långtidsarbetslösheten fortsätter minska, anmälda våldsbrott sjunker och andelen fossilfria fordon ökar.

Samtidigt är trenden negativ när det gäller den äldre delen av befolkningen som har låg ekonomisk standard, ett sjunkande psykiskt välmående bland vuxna och färre elever som är behöriga till yrkesprogram. Kommunen saknar fortfarande sjöar med god ekologisk status (alla elva sjöar bedöms ha måttlig ekologisk status) och andelen skyddad natur ökar inte tillräckligt fort.

Statistiken är inte heltäckande och har ofta en stor eftersläpning. Därför bör nyckeltalen analyseras som trender och jämförelser. Kommunen uppdaterar nyckeltal löpande under verksamhetsåret och under 2023 har 14 uppdateringar gjorts. Resterande nyckeltal innehåller senast registrerade data från 2022 eller 2021.

¹ Kolada är en öppen och kostnadsfri databas för kommuner och regioner från Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA).

² Fördjupad analys och bakgrund till statistiken finns samlade i kommunens Hållbarometer (lerum.hallbarometer.se).

Synergier och målkonflikter

Framsteg inom agendans mål och delmål stödjer i vissa fall varandra och ger positiva synergier, i andra fall kan de motverka varandra vilket skapar problematiska målkonflikter.

Ett exempel på en synergier är den som finns mellan mål 16 och 17 (fredliga samhällen och partnerskap) som bedöms ha en mycket positiv påverkan på mål 8 (anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt)³. Partnerskap och solida, transparenta offentliga organisationer har en positiv inverkan på näringslivet som i sin tur främjar ekonomisk tillväxt. Den positiva utvecklingen märks i kommunens arbete med näringslivsutveckling och ökade insatser kring service och bemötande, som gett goda resultat.

Ett exempel på en målkonflikt är den mellan bebyggelseutveckling (mål 11) och bevarande av jordbruksmark och grönområden (mål 2 och mål 15) som kan påverkas negativt av stadsutveckling. Under 2023 har kommunen etablerat ett samarbetsforum för "grönblå" gestaltning som ska hantera den här utmaningen så att kommunen kan växa hållbart.

En annan konflikt står mellan mål 8 om ekonomisk tillväxt och mål 12 om hållbar konsumtion. Genom att lyckas med så kallad "decoupling" – att få ekonomin att växa utan att utsläppen och trycket på miljön ökar – upphävs den här målkonflikten. Under året har kommunen arbetat för att öka återbruket av byggmaterial, etablerat ett verktyg för cirkulär möbelhantering och möjliggjort för invånare att låna och hyra istället för att köpa.

³ SEI. Analys av synergier och målkonflikter i Sveriges frivilliga granskning av arbetet med Agenda 2030 (2021).

Strategiska insatser

Hållbarhetsarbetet är väletablerat och bedrivs i stor utsträckning inom ordinarie processer. Införandet av Agenda 2030 som verktyg, ramverk och som utgångspunkt i all kommunikation har under året bidragit till att utveckla hållbarhetsarbetet och stimulerat till synergieger och samverkan över organisatoriska gränser.

Några strategiska utvecklingsområden som bidragit till att stärka måluppfyllelsen vad gäller de globala målen är ett Agenda 2030-forum som stöder, bevakar och ger råd i kommunens hållbarhetsarbete. En pilotstudie med textanalys av kommunala dokument utifrån Agenda 2030 har genomförts med hjälp av AI. Det har legat till grund för att identifiera riktningar och potentiella insatser, bland annat kompetenshöjande och kommunikativa insatser, i organisationen.

Nyckeltalsanalys Jämförelse

Lerum är bland de 25 % bäst presterande kommunerna i Sverige.

Lerum är bland de 50 % medelpresterande kommunerna i Sverige.

Lerum är bland de 25 % sämst presterande kommunerna i Sverige.

Data saknas (sekretess eller ännu inte uppdaterad jämförelse).

Vad innebär målet för Lerum?	Ett axplock av händelser 2023	Nyckeltal Kolada
 <p>Lerums kommun hjälper enskilda till självförsörjning, verkar för att alla ska ha tillgång till den omsorg individen behöver och minskar utsattheten för de mest sårbara grupperna i vårt samhälle.</p>	<p>Framgångsrika insatser för att stödja personer utanför arbetsmarknaden till egenförsörjning. Ett stort antal kostnadsfria aktiviteter har erbjudits kommunens medborgare för att fler ska få möjlighet till en meningsfull fritid.</p>	<p>Barn med låg ekonomisk standard</p> <p>Vuxna med låg ekonomisk standard</p> <p>Äldre med låg ekonomisk standard</p> <p>Vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd</p> <p>Verkställda vräkningar som berör barn</p>
 <p>Lerums kommun erbjuder näringsrika och meningsfulla måltider för omsorgs verksamhet, skola och förskola. Kommunen bidrar till att skapa förutsättningar för lokal produktion av mat.</p>	<p>Aktivt arbete mot matsvinn i både tillagning och servering. Kommunen eftersträvar lågt klimatavtryck i livsmedelsupphandling. Målmedvetet arbete för att skapa en avslappnad och inspirerande miljö i matsalarna och förebygga undernäring inom vård och omsorg.</p>	<p>Invånare med övervikt eller fetma</p> <p>BMI lägre än 22 i särskilt boende</p>
 <p>Lerums kommun ska vara en säker plats för alla där förutsättningar för en god psykisk och fysisk hälsa finns genom hela livet. God hälsa och välmående är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling.</p>	<p>Vårdsamverkan för omställning till Nära vård där sjukvården utgår mer från primärvården och att fler vårdas hemma. Underhåll av ridvägar och vandringsleder för att möjliggöra ökad utomhusaktivitet. Ökad samverkan med föreningslivet, bland annat genom att underlätta bokningar och tillgänglighet via nytt it-stöd för föreningar, vilket lett till ökade aktiviteter under året. Åtgärder och utökad samverkan mellan skola, socialtjänst, polismyndigheten och andra aktörer i syfte att minska tillgången på narkotika i skolmiljön.</p>	<p>Bra hälsotillstånd</p> <p>Psykiskt välbefinnande</p> <p>Medellivslängd kvinnor</p> <p>Medellivslängd män</p> <p>Fysiskt aktiva vuxna</p> <p>Stillasittande vuxna</p> <p>Lätt att få hjälp av elevhälsan</p> <p>Ungdomars deltagande i idrottsföreningar</p> <p>Sjukpenningtal</p> <p>Fallskador bland äldre</p> <p>Antibiotikaförskrivning</p>

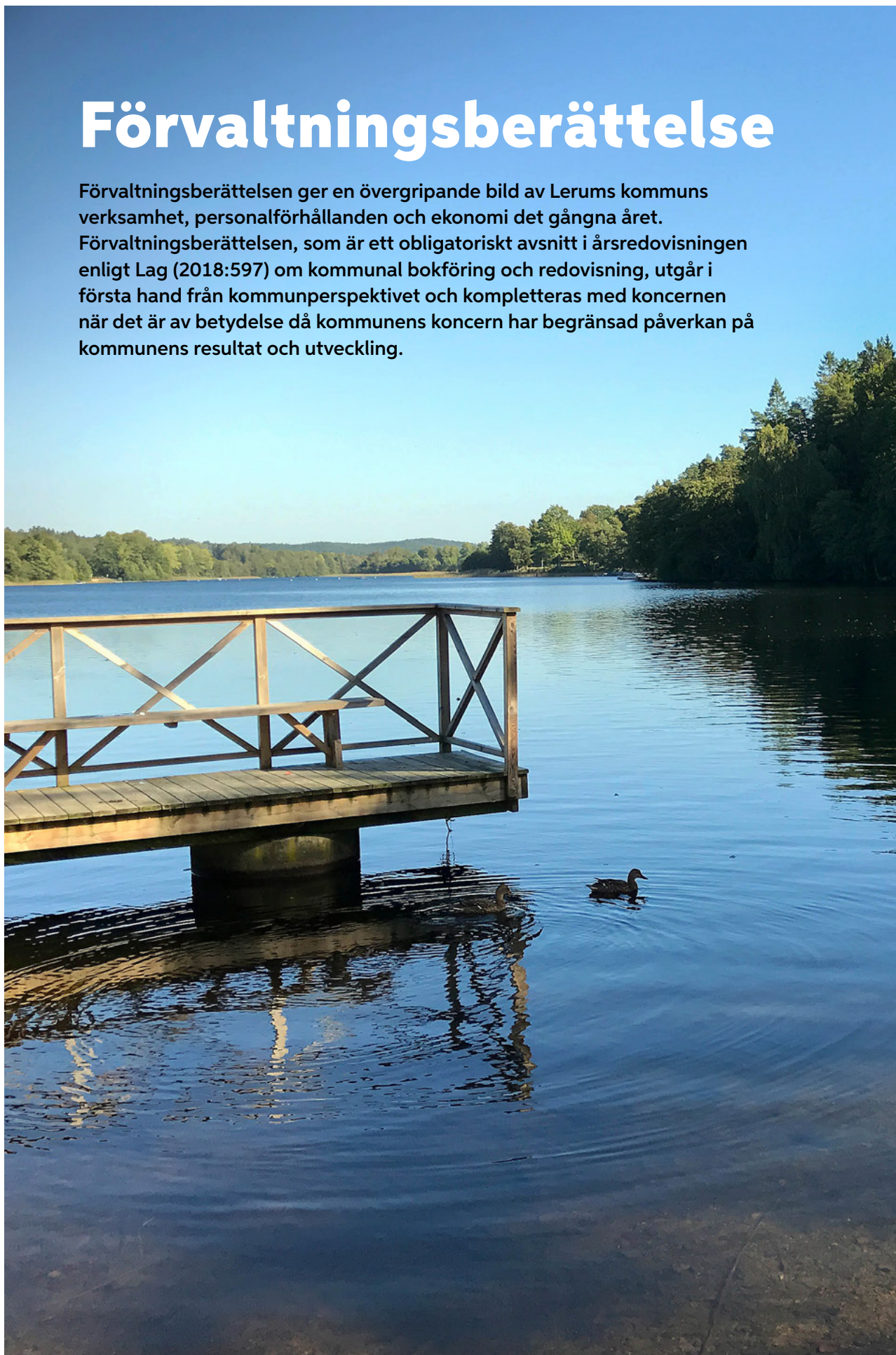
Vad innebär målet för Lerum?	Ett axplock av händelser 2023	Nyckeltal Kolada
 <p>Lerums kommun arbetar för att elever ska lämna grundskolan med godkända betyg, gymnasieelever ska uppnå kraven för examen och alla vuxna ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens. Kommunen integrerar hållbarhetsperspektiv och sprider kunskap om hållbart samhällsbyggande, på alla nivåer i utbildningen.</p>	<p>Skolorna har kraftsamlat när det gäller att få tillbaka elever med hög frånvaro till skolan. Lerums gymnasium har arbetat aktivt med att öka medvetenheten om Agenda 2030. Frågor om hållbarhet finns med i kursplaner och kursmål på alla program. Utvecklad samverkan med Universeum i Göteborg i form av studiebesök och fortbildning av personal. Ett stort arbete med att utveckla förskolebarnens fonologiska medvetenhet som ett led i satsningen på tidiga insatser för läs- och skrivutveckling.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Barn i förskola Elever åk 3 som klarat nationella prov svenska Trygga elever i åk 8 Behörighet till yrkesprogram Gymnasieelever med examen inom 4 år Personer i kommunens aktivitetsansvar Unga som arbetar eller studerar Invånare med eftergymnasial utbildning Kursdeltagare i komvux med godkända betyg
 <p>Lerums kommun har ett viktigt uppdrag att främja jämställdhet i alla verksamheter, bland annat genom att identifiera och motverka arbetsmarknadsrelaterade ojämlikheter i organisationen. Alla som nyttjar kommunens tjänster, kultur- och fritidsutbud och omsorg har lika rättigheter, oberoende könstillhörighet, och ska bemötas likvärdigt.</p>	<p>Kommunen arbetar förebyggande med att minska våld, diskriminering och sexuellt utnyttjande i samhället. Utbildningsinsatser inom våld i nära relation har erbjudits personal från olika verksamheter. En samordnare har anställts med särskilt ansvar för arbete mot våld i nära relation.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Heltidsarbetande inom kommunen Föräldrapenningdagar Tillfällig föräldrapenning (VAB) Kvinnors mediannettoinkomst Äldre kvinnors mediannettoinkomst Anmälda misshandelsbrott mot kvinnor Kvinnor på ordförandeposter i kommunen
 <p>Lerums kommun ansvarar för tillgång till rent dricksvatten och fungerande avloppssystem och arbetar med åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten.</p>	<p>Samarbetsavtal mellan Lerums kommun och Göteborgs stad har tecknats för att utreda planerat råvattenuttag och trygga framtida vattenförsörjning. Effektiviserade hygienrutiner inom vård- och omsorgsarbete.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vattentäkter med vattenskyddsområde Sjöar med god ekologisk status Vattendrag med god ekologisk status Grundvattenförekomster med god status
 <p>Lerums kommun ställer om till förnybar energi och bedriver ett aktivt arbete med att öka egenproducerad förnybar el på kommunens fastigheter.</p>	<p>På lerum.se har kommunens energirådgivare samlat information om olika typer av elstöd, energibidrag och energinyheter som är aktuella för boende och företagare. Lerum Energi AB moderniserar sin utrustning och byter alla kunders elmätare. Insatsen möjliggör bland annat att koppla på funktioner för klimatsmart energieffektivisering. Kommunen ökar den egenproducerade förnybara elen i egna fastigheter och har anlagt nya solcellsanläggningar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nettoproduktion av el Slutanvändning av energi per invånare Slutanvändning av energi totalt Förnybara energikällor i fjärrvärmesystem Elavbrott

Vad innebär målet för Lerum?	Ett axplock av händelser 2023	Nyckeltal Kolada
 <p>Lerums kommun ska långsiktigt arbeta för att skapa Sveriges bästa näringslivsklimat. Sysselsättningsåtgärder för att stötta individer mot praktik och arbete bidrar till minskat bidragsberoende och utanförskap.</p>	<p>Satsningar på kommunens service gentemot näringslivet. Projekt och samverkan för att fler arbetslösa i Lerums kommun ska nå egen försörjning. Uppföljning av handlingsplanen för strategisk kompetensförsörjning. Projektet Skolanknytning och närvaro (SAON) har startat och drivs av introduktionsprogrammet yrkesintroduktion på Lerums gymnasium.</p>	<p>Bruttoregionalprodukt (BRP)</p> <p>Sysselsatta vuxna</p> <p>Förvärvsarbetare</p> <p>Unga arbetslösa</p> <p>Långtidsarbetslöshet</p> <p>Arbetsolyckor</p>
 <p>Lerums kommun bidrar till ett tryggare och robustare samhälle, bland annat genom att hitta digitala, effektiviserande lösningar, vilket är en förutsättning för ett hållbart näringsliv. Oavsett färdmedel ska det vara enkelt att resa både inom, till och från kommunen.</p>	<p>Digitaliserade processer har under året förbättrat servicen till kommuninvånare och företag och skapat effektivare arbetssätt. Kommunen har under året underhållit vägnät, VA-system och bredbandsutbyggnad, vilket är en förutsättning för hållbar industrialisering.</p>	<p>Bredband</p> <p>Företagsklimat</p> <p>Befolkning i kollektivtrafiknära läge</p> <p>Elbilsladdpunkter</p>
 <p>Lerums kommun ska arbeta för en välfärd som präglas av stor valfrihet, hög kvalitet, ett värdigt bemötande och som finns tillgänglig för alla som behöver den. Skolan ska vara en trygg plats för alla, där man aktivt arbetar för att motverka mobbning och trakasserier.</p>	<p>Kommunen har utökat möjligheterna till en meningsfull daglig sysselsättning. Uppsökande verksamhet inom kultur och fritid har gett fler möjlighet att ta del av kommunens utbud och variation.</p>	<p>Arbetande eller studerande skyddsbehövande</p> <p>Brukarbedömning daglig verksamhet LSS</p> <p>Valdistrikt med lägst valdeltagande</p> <p>Utrikes födda bland förtroendevalda politiker</p>
 <p>Lerums kommun ska vara en attraktiv kommun att leva, bo och verka i hela livet, oavsett var i livet man befinner sig och oavsett vad för typ av kommunal service man behöver. En planerad expansionsstakt och befolkningstillväxt ökar i samklang med utbyggnaden av kommunal service som skolor, förskolor och äldreboenden.</p>	<p>Arbete har gjorts för att skapa rena och tillgängliga miljöer runt om i Lerums kommun. En rad trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är genomförda. Köp av Garveriet har stärkt den lokala förankringen och bidrar till att området utvecklas i en hållbar riktning. Beslut om reviderade riktlinjer för offentlig konst som ett led i arbetet med gestaltad livsmiljö för att öka trygghet, attraktivitet och trivsel.</p>	<p>Förändring i antal invånare</p> <p>Demografisk försörjningskvot</p> <p>Nyttillkomna bostäder i kollektivtrafiknära läge</p> <p>Cykelväg i kommunen</p> <p>Utsläpp av kväveoxider totalt</p> <p>Utsläpp av partiklar totalt</p> <p>Invånare som avstår från att gå ut ensam</p> <p>Trångboddhet i flerbostadshus</p>

Vad innebär målet för Lerum?	Ett axplock av händelser 2023	Nyckeltal Kolada
 <p>Lerums kommun är en stor konsument av varor och tjänster och har därför en stor påverkan på den hållbara konsumtionen och produktionen. I målet ryms också att underlätta för medarbetare och invånare att göra resurseffektiva val och att minska mängden avfall.</p>	<p>Utökade möjligheter att återbruka och byta produkter istället för att köpa nya. Införande av ett effektivt cirkulärt möbelhanteringssystem i förvaltningen. Påbörjat arbete med kategoristyrning i upphandlingar i syfte att kommunen ska vara en relevant kund och partner för sina leverantörer.</p>	<p>Insamlat kommunalt avfall</p> <p>Materialåtervinning</p> <p>Ekologiska livsmedel</p>
 <p>Lerums kommun ska agera för att försvara och stärka regionens kollektivtrafik i kommunen och genomföra effektiva klimatåtgärder för att minska kommunens klimatavtryck, utan att försvåra för kommuninvånarens vardagspussel.</p>	<p>Ökad andel fossilfria fordon i kommunorganisationen. Säkerställande att upphandling av varor och tjänster till kommunen innefattar tydliga kriterier för minskade utsläpp. Vid planering av ny mark för bostäder och verksamheter tar kommunen hänsyn till framtida klimatförändringar, exempelvis genom skyfallskartering och geotekniska utredningar.</p>	<p>Utsläpp av växthusgaser per invånare</p> <p>Utsläpp av växthusgaser totalt</p> <p>Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen</p> <p>Fossiloberoende personbilar</p> <p>Körsträcka</p>
 <p>Lerums kommun ska bevara de gröna kilarna så att alla invånare enkelt kan nå rekreationsområden. Vi ska fortsätta samverka med Göteborgsregionen gällande kommunens vattenförsörjning. Våra sjöar ska vara rena och tjänliga.</p>	<p>Ökad strandskyddstillsyn för att tillgängliggöra för friluftsliv enligt allemansrätten samt goda levnadsvillkor för växter och djur. Plantering av ängsblommor för att hjälpa pollinerande insekter.</p>	<p>Skyddad natur land</p> <p>Skyddad natur inlandsvatten</p> <p>Ekologiskt brukad åkermark</p> <p>Betesmark</p> <p>Slätteräng</p>
 <p>Lerums kommun ska arbeta vidare med åtgärder för att öka den upplevda tryggheten genom bland annat insatser för att minska våld i samhället, hålla kommuners ytor rena och snygga och minska tillgången till droger.</p>	<p>Kommunens offentliga ytor hålls rena, snygga och trygga. I det brottsförebyggande arbetet har säkerhetsenheten samordnat en lägesbild med kartläggning och orsaksanalys över brottsligheten i kommunen, som ligger till grund för åtgärdsplan.</p>	<p>Valdeltagande i senaste kommunalvalet</p> <p>Avsaknad av tillit</p> <p>Anmälda våldsbrott</p>
 <p>Samverkan är viktigt för att uppnå förvaltningens mål och uppdrag. Utmaningar inom miljö och klimat, hälsa eller arbetsmarknad behöver hanteras i partnerskap och samarbete behöver ske både internt tvärsektorielt och externt med föreningsliv, näringsliv och andra offentliga aktörer.</p>	<p>Lerums kommun och Närhälsan arbetar med att ta fram ett strukturerat arbetssätt för vård i livets slutskede. Växtrum har öppnat nytt rum för växter. Vårdsamverkan Samla har fokuserat på införande av medicinskt akutläkarteam samt en effektiv och snabb in- och utskrivningsprocess. Samverkan med civilsamhället avseende målgruppen äldre.</p>	<p>Nyckeltal saknas</p>

Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen ger en övergripande bild av Lerums kommuns verksamhet, personalförhållanden och ekonomi det gångna året. Förvaltningsberättelsen, som är ett obligatoriskt avsnitt i årsredovisningen enligt Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, utgår i första hand från kommunperspektivet och kompletteras med koncernen när det är av betydelse då kommunens koncern har begränsad påverkan på kommunens resultat och utveckling.

Översikt över verksamhetens utveckling

Fem år i sammandrag är en sammanställning över kommunens och koncernens utveckling ur ett femårsperspektiv. Kommunen och kommunkoncernen har under hela perioden haft ett positivt resultat. Den finansiella ställningen är fortsatt stabil. Koncernsoliditeten, inklusive hela pensionsåtagandet, är marginellt lägre men inom ramen för mål om god ekonomisk hushållning. Nettokostnadsandelen är inom målet om 98 procent över en 10-års-period och skulder per invånare är inom budgeterad nivå. Under tiden har kommunen haft en oförändrad skattesats och en ökande befolkning.

Fem år i sammandrag

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal invånare	42 568	43 020	43 399	43 536	43 706
Skattesats kommunen	20,65	20,65	20,65	20,65	20,65
Årets resultat, miljoner kronor	68,7	121,0	315,7	87,6	62,2
Verksamhetens nettokostnader, miljoner kronor	-2 379	-2 418	-2 420	-2 741	-2 877
Skatter och generella statsbidrag, miljoner kronor	2 453	2 560	2 702	2 857	3 001
Nettoinvesteringar, miljoner kronor	345	296	330	329	391
Koncernsoliditet (inklusive hela pensionsåtagandet), procent	22,5	24,0	29,3	30,5	30,3
Skuld per invånare (inklusive hela pensionsåtagandet), kronor	52 000	57 000	57 000	57 500	60 600
Nettokostnadsandel, procent	97,2	95,3	88,3	96,9	97,9
Antal årsarbetare	3 017	3 058	3 128	3 225	3 267
Antal tillsvidareanställda	2 762	2 832	2 967	3 060	3 065

Lerums kommunkoncern redovisar ett resultat för 2023 som uppgår till 91,5 miljoner kronor (118,4 miljoner kronor 2022). Verksamhetens nettokostnader ökar från tidigare år, främst till följd av rådande inflationsläge med högre kostnadsläge allmänt och högre personalkostnader (pensioner). Skatteintäkterna har ökat jämfört med tidigare år till följd av att arbetsmarknaden varit stark under 2023.

Året har präglats av hög inflation och höga pensionskostnader vilket har påverkat koncernens resultat med högre kostnader överlag. Sveriges ekonomi har gått in i en lågkonjunktur med svagare arbetsmarknad och prognosen visar minskade skatteintäkter för det kommande året. Riksbankens styrränta har slagit hårt

mot hushåll och bostadsbyggande vilket bidragit till en inbromsning av ekonomin. Kommunen har behövt göra omprioriteringar och arbetar ständigt med nya och smartare lösningar. Till exempel har nya digitaliseringslösningar införts som förenklar invånarens ansökningar och kontakt med kommunen. En omfattande processkartläggning har pågått under året. Syftet är att genom visualisering ta fram stöd för att tydliggöra roller och mandat, identifiera och åtgärda flaskhalsar, skapa helhetssyn och möjliggöra samarbete över verksamhets- och sektorsgränser. Kommunens arbete med kompetensförsörjning, systematiskt arbetsmiljöarbete och utbildningar i utvecklande ledarskap fortsätter

Den kommunala koncernen

Kommunens samlade verksamhet

Lerums kommuns verksamhet bedrivs till största delen via de kommunala nämnderna och förvaltningen. En mindre del av kommunens verksamhet bedrivs av kommunala koncernföretag och andra företag med ägarintressen. Kommunen använder sig även av privata utförare i viss omfattning.

Lerums kommun äger tre bolag till 100 procent. Lerum Energi AB, Kommanditbolaget Hedeheim samt AB Aspenäs Villastad. AB Aspenäs Villastad ingår inte i den sammanställda redovisningen (koncernredovisningen) då det är ett vilande bolag och är utan väsentlig betydelse för kommunen.

Kommunala koncernföretag Lerum Energi AB

Energikoncernen Lerum Energi har under 2023 fått en ny koncernstruktur med ett nytt moderbolag. Lerums kommun äger fortsättningsvis 100 procent av koncernen.

Koncernen Lerum Energi består av moderbolaget Lerum Energi AB som äger Lerum Nät AB till 100 procent. Lerum Nät AB äger i sin tur både Lerum Fjärrvärme AB och Lerum Elhandel AB till 100 procent.

Lerum Energi AB är koncernens moderbolag och inom bolagets verksamhet utförs koncerngemensamma tjänster. Lerum Nät AB har till föremål för sin verksamhet att bedriva nätverksamhet med distribution av el. Lerum Fjärrvärme AB har till föremål för sin verksamhet att bedriva produktion och försäljning av el och fjärrvärme. Lerum Elhandel AB har till föremål för sin verksamhet att på ett miljömässigt hållbart sätt, och med optimalt resursutnyttjande, främja god energiförsörjning genom att bedriva elhandel.

Lerum Energi AB	2021	2022	2023
Ägarandel, procent	100	100	100
Omsättning, miljoner kronor	298,6	330,2	347,8
Årets resultat, miljoner kronor	28,5	29,2	27,8
Soliditet, procent	37,9	39,6	41,5
Antal årsarbetare	46	50	52

Kommanditbolaget Hedeheim

Kommanditbolaget äger sju fastigheter för särskilt boende och en förskola. Bolaget kontrolleras och förvaltas av Lerums kommun. Ägare är Lerums kommun som komplementär och AB Aspenäs Villastad som kommanditdelägare.

Kommanditbolaget Hedeheim	2021	2022	2023
Ägarandel, procent	100	100	100
Omsättning, miljoner kronor	21,2	21,2	20,9
Årets resultat, miljoner kronor	10,6	11,1	10,1
Antal årsarbetare	0	0	0

Samägda företag

Lerums kommun har ett flertal samägda företag där kommunen saknar betydande inflytande. Dessa är följande:

Förbo Aktiebolag

Förbo är ett allmännyttigt bostadsföretag med verksamhet i ägarkommunerna Härryda, Mölndal, Lerum och Kungälv. Lerums kommuns ägarandel är 21,4 procent.

Gryaab AB

Gryaab är ett kommunalt bolag som ansvarar för reningen av avloppsvattnet i Göteborgsregionen. Bolaget ägs gemensamt av Ale, Göteborgs, Härryda, Kungälv, Lerums, Mölndals och Partille kommuner. Lerums kommuns ägarandel är 4,7 procent.

Kommuninvest Ekonomisk förening

Lerums kommun är medlem i Kommuninvest Ekonomisk förening sedan 2007. Kommuninvest Ekonomisk förening äger aktiebolaget Kommuninvest i Sverige AB. Kommuninvest i Sverige AB är ett kreditmarknadsbolag med inriktning att erbjuda finansiering för Sveriges kommuner och regioner. Lerums kommuns andel av bolaget understiger 1 procent.

Renova AB

Renova AB erbjuder produkter och tjänster inom återvinning och avfall. Bolaget ägs av kommunerna Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal, Partille, Tjörn, Stenungsund och Öckerö. Lerums kommuns ägarandel är 1,3 procent.

Räddningstjänsten Storgöteborg

Räddningstjänsten Storgöteborg är ett kommunalförbund (räddningstjänstförbund) med nio medlemskommuner: Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund och Tjörn. Räddningstjänsten Storgöteborg svarar bland annat för räddningstjänst och förebyggande brandskydd inom medlemskommunerna.

Göteborgsregionens kommunalförbund

Göteborgsregionens kommunalförbund, GR, är en samarbetsorganisation för 13 kommuner i Västsverige. Dess uppgift är att verka för samarbete över kommungränserna och vara ett forum för idé- och erfarenhetsutbyte inom regionen. Verksamheten inom GR ska vara till kommunal nytta, samtidigt som den ska stärka regionen nationellt och internationellt.

Nya Novahallen AB

Bolaget driver en idrottsanläggning och bedriver uthyrningsverksamhet för fritidsaktiviteter och fritidslokaler. Lerums kommuns ägarandel är 9 procent.

**Privata utförare
Skaraborgs städ**

Kommunen anlitar Skaraborgs städ för städning av kommunens lokaler till och med 31 oktober. Från och med november månad är MIAB AB leverantör.

Renova AB och Renova Miljö AB

Kommunen anlitar Renova för sophämtning avfallshandtering, slamsugning och slamtömning.

Humana AB

Humana driver äldreboendet Riddarstengården.

ABF, Arbetarnas bildningsförbund

ABF, Arbetarnas bildningsförbund driver utbildningsutbudet i allmänna ämnen för grundläggande och gymnasial vuxenutbildning.

Nordlo Improve AB

Nordlo driver it-support åt kommunen.

Studentconsulting AB

Studentconsulting erbjuder bemanning för utbildningsnämnden.

Nytida AB

Kommunen anlitar Nytida för boenden med särskild service.

Norlandia Care AB

Norlandia Care driver äldreboendet Hedegården.

PEAB Anläggning AB

Kommunen anlitar PEAB Anläggning för vinterväghållning på saltvägnätet.

Lindome Trädgård & Fastighet AB

Kommunen anlitar Lindome Trädgård & Fastighet för vinterskötsel av yttre miljö på fastigheter.

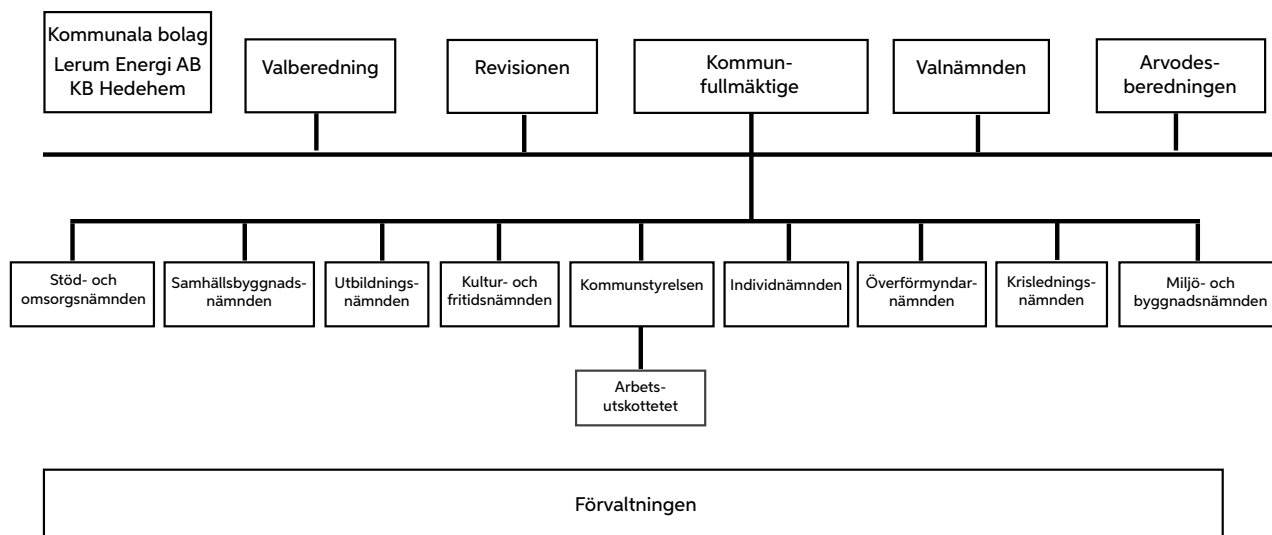
Lerums Mark och Anläggnings AB

Kommunen anlitar Lerums Mark och Anläggning för skötsel av fritidsanläggningar.

LPE Sverige AB

Kommunen anlitar LPE Sverige för vinterväghållning av gator, vägar och GC-vägar (inte saltvägnätet).

Den kommunala organisationen

Kommunfullmäktige

Fullmäktige är enligt kommunallagen kommunens högsta beslutande instans och beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Med det menas att fullmäktige beslutar om den politiska inriktningen av både verksamhet och ekonomi. Exempel på sådana ärenden är kommunens budget, kommunalskatt, taxor och avgifter. Fullmäktige beslutar även i ärenden som fullmäktige enligt speciallagstiftning inte får delegera till nämnder eller kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan och har enligt kommunallagen ett särskilt uppdrag från fullmäktige att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över kommunkoncernens nämnder, stiftelser, bolag, gemensamma nämnder och kommunala förbund. I uppdraget ingår även att bereda ärenden till kommunfullmäktige och att följa upp att organisationen genomför fullmäktiges beslut.

Nämnder

Nämndernas ansvar fastställs av kommunfullmäktige i nämndernas reglementen. Nämnden ansvarar för att bedriva en effektiv verksamhet med god kvalitet inom respektive grunduppdrag. Grunduppdraget ger en sammanfattande beskrivning av den verksamhet som nämnder och styrelse ska bedriva med utgångspunkt från reglementen, lagar, förordningar och föreskrifter. Nämnderna ansvarar också för att utföra tillkommande uppdrag som kommunfullmäktige beslutar att tilldela dem, i den årliga budgeten eller vid annat tillfälle. Verksamheten kan bedrivas i egen regi eller av externa utförare.

Förvaltningen

I Lerums kommun finns en förvaltning. Den leds av kommundirektören. Förvaltningen har till uppgift att genomföra grunduppdragen, de politiska uppdragen samt bistå kommunstyrelse och nämnder med beslutsunderlag.

Viktiga förhållanden för resultat och finansiell ställning

Omvärldens påverkan på resultat och finansiell ställning

Året inleddes med fortsatt krig i Ukraina, ett krig som utgör fara för, bland annat, demokrati och yttrandefrihet. Människor tvingas fly och kriget påverkar det allmänna ekonomiska läget genom att skapa osäkerhet i den globala ekonomin. I och med det försämrade säkerhetsläget i världen har Lerums kommun ökat satsningarna på säkerhet och trygghet, bland annat genom att starta ett trygghetsråd i kommunen. Antalet flyktingar från Ukraina-kriget har dock inte varit så många som Lerum räknat med i sin prognos.

Under 2023 tecknades ett nytt internationellt klimatavtal i Dubai vid klimatkonferensen COP28. Ett flertal länder, EU och Sverige har en viktig roll i att skapa förutsättningar för så kallad cirkulär ekonomi. Det nya klimatavtalet är ett försök att bromsa de pågående klimatförändringarna. Klimatförändringar påverkar redan hela världen och de väntade fortsatta förändringarna medför högre kostnader för såväl anpassning eller nybyggnation av infrastruktur som produktion av livsmedel till följd av sämre skördar och ökade behov av anpassningar. Lerums kommun arbetar för att begränsa klimatförändringar genom att minimera kommunens klimatavtryck för kommande generationer. Kommunen planerar också kommande byggnationer så de kan stå emot påverkan till följd av framtida klimatförhållanden.

Under 2023 har Sveriges ekonomi gått in i en lågkonjunktur, men arbetsmarknaden har ändå visat sig vara relativt stark. 2024 beräknas antalet arbetade timmar minska jämfört med 2023 och även BNP väntas bli lägre. 2024 beräknas arbetslösheten uppgå till 8,5 procent. Åren 2024 och 2025 förväntas ekonomin sakta börja ta fart igen. Inflationstakten beräknas minska 2024 vilket öppnar för en serie räntesänkningar. Oron i världen och den ökade inflationen har påverkat kommunen väsentligt genom högre inköpspriser.

Pågående oroligheter världen över kan leda till en senare återhämtning av världens ekonomi och den globala handeln, vilket kan leda till förseningar även i Sveriges återhämtning av sysselsättning och BNP med lägre skatteintäkter för kommuner och regioner som följd.

Befolkningsutveckling

Tabellen nedan visar befolkningsutvecklingen i Lerums kommun 2019–2023. Där framgår att Lerum är en växande kommun där befolkningen ökat med drygt 1000 invånare under en femårsperiod. Ökningstakten har dock minskat de senaste två åren. Vad gäller åldersgrupper har fördelningen förändrats de senaste fem åren då 0–15-åringar har gått från att öka varje år till att minska de senaste två åren medan ökningstakten har stigit i gruppen 80 år och äldre.

Befolkningsutveckling 2019–2023

Kommunen	2019	2020	2021	2022	2023
Antal invånare 31/12	42 568	43 020	43 399	43 536	43 706
varav 0 år	465	499	512	375	400
varav 1–5 år	2 971	2 963	2 960	2 973	2 841
varav 6–15 år	6 553	6 654	6 698	6 710	6 712
varav 16–18 år	1 686	1 765	1 863	1 926	1 934
varav 19–64 år	23 329	23 534	23 681	23 782	23 910
varav 65–79 år	5 605	5 559	5 538	5 507	5 454
varav 80–89 år	1 652	1 729	1 804	1 913	2 087
varav 90+ år	307	317	343	350	368

Lerums kommun speglar befolkningsutvecklingen i hela Sverige, som håller på att förändras. Det föds färre barn än tidigare samtidigt som invånarna blir allt äldre. Det påverkar kommuner och regioner genom ett ökat behov av arbetskraft inom den offentliga sektorn de kommande åren. Kommuner och regioner behöver tillvarata befintliga och nya medarbetares kompetenser för att möta behovet. Under 2023 har ett 30-tal nya undersköterskor utbildats via Lerums vuxenutbildning och mer än hälften har fått sin utbildning betald av Lerums kommun som arbetsgivare.

Finansiella risker

Kommunens finansförvaltning utgår från både finanspolicy och placeringspolicy som är beslutade av kommunfullmäktige.

Ränterisk

Ränterisk innebär risk för ökade räntekostnader vid en snabb förändring av marknadsräntorna. Hanteringen av denna risk syftar till att undvika både stora och snabba genomslag. Ränterisker hanterar kommunen genom finanspolicy som anger strategi och gränsvärden för kommunens upplåning.

Kommunens samlade upplåning uppgick 2023 till 1 453,5 miljoner kronor och koncernbolagens till 300,0 miljoner kronor. Kommunen har nyupplånat 100,0 miljoner kronor 2023 medan koncernbolagens upplåning är oförändrad mot föregående år. Kommunkoncernens samlade upplåning uppgår därmed till 1 753,5 miljoner kronor.

Lerum är en växande kommun och har flera investeringsprojekt som är i byggnations- och planeringsfaser. Nyupplåningen har ökat enligt plan de senaste tio åren och är en del av finansieringen av kommunens investeringar. Från och med 2013 till och med 2023 har kommunen ökat sina lån från 811,1 miljoner kronor till 1 454,5 miljoner kronor. Det motsvarar en årlig förändring och nyupplåning på cirka 64 miljoner kronor. Under samma period har de årliga nettoinvesteringarna uppgått till cirka 280 miljoner kronor.

Miljoner kronor	2013-12-31	2018-12-31	2023-12-31
Upplåning	811,1	1 153,5	1 453,5

Den genomsnittliga räntebindningstiden för kommunens upplåning var 1,95 år per den sista december 2023. Finanspolicyns intervall för den genomsnittliga räntebindningen är 1–3 år. Marknadsräntorna har fortsatt stiga under året och den genomsnittliga upplåningsräntan har stigit från 0,99 procent 2022 till 2,30 procent vid 2023 års utgång. All upplåning sker i svenska kronor, vilket innebär att skuldportföljen inte är exponerad mot valutarisk.

Kommunkoncernens genomsnittliga räntebindningstid var också 1,95 år vid årets slut och den genomsnittliga räntan uppgick till 2,26 procent.

Årets räntekostnader för kommunens upplåning var 26,1 miljoner kronor vilket motsvarade 0,9 procent av skatteintäkter och statsbidrag. Föregående års räntekostnader för upplåning uppgick till 8,4 miljoner kronor. Ett scenario där räntan höjs med 1,0 procent medför en årseffekt på 14,5 miljoner kronor i högre räntekostnader, vilket motsvarar 0,5 procent av skatteintäkter och statsbidrag 2023.

Finansieringsrisk

Finansieringsrisk är risken för att det vid varje givet tillfälle är svårt eller kostsamt att få tillgång till nödvändig finansiering. Risken ökar om en större del av skuldportföljen förfaller vid ett eller några enstaka tillfällen. Finansieringsrisken hanterar kommunen genom finanspolicyns förfallostruktur avseende kapitalbindning tillsammans med uppsatta gränsvärden.

Kapitalbindningen för kommunens upplåning var 2,07 år per den sista december 2023. Lägsta tillåtna nivå är enligt finanspolicy en kapitalbindning på 1,0 år. Volymen på de lån som har kortare kreditid än ett år överstiger inte summan av kommunens likvida medel, pensionsmedelsportfölj och kontokredit. Kommunkoncernens genomsnittliga kapitalbindningstid var vid årets slut 2,07 år, vilket alltså är samma som kommunens.

Förfallostruktur

För att begränsa finansierings- och ränterisken strävar kommunen efter att sprida ut låneförfallen enligt de årliga intervallen i tabellen nedan. För alla intervall ligger andelen förfall inom policyns gränsvärden. Kommunens lån är upptagna hos Kommuninvest i Sverige.

Förfallostruktur

Intervall	Räntebindning			Kapitalbindning		
	Andel i procent	Max enligt policy, procent	Andel i miljoner kronor	Andel i procent	Max enligt policy, procent	Andel i miljoner kronor
0–1 år	34	50	500,0	27	50	400,0
1–2 år	19	30	275,0	26	30	375,0
2–3 år	20	30	285,3	20	30	285,3
3–4 år	19	30	275,0	19	30	275,0
4–5 år	8	30	118,2	8	30	118,2
Summa	100		1 453,5	100		1 453,5

Finansiell placering och utlåning

Kommunens pensionsåtagande redovisas som en avsättning i balansräkningen och uppgick 2023 till totalt 927,1 miljoner kronor. Av dessa avser 638,2 miljoner kronor ansvarsförbindelsen, det vill säga pensioner intjänade före 1998.

Kommunen har en pensionsmedelsportfölj med syfte att möta likviditetsbelastningen för kommande pensionsutbetalningar. Portföljens värde var vid 2023 års utgång

308,2 miljoner kronor och anskaffningsvärdet 253,6 miljoner kronor. Förvaltningen av pensionsmedelsportföljen regleras av kommunens placeringspolicy. Enligt policyn eftersträvar kommunen en fördelning av tillgångsslagen aktier, räntebärande och alternativa. Fördelningen av dessa ligger inom limiterna för respektive tillgångsslag som är fördelade enligt nedan:

Tillgångsslag	Uppdelning enligt policy, procent	December 2022		December 2023		Förändring*	
		Miljoner kronor	Procent	Miljoner kronor	Procent	Miljoner kronor	Procent
Aktieportfölj	43–57	152,8	55	156,6	51	3,8	2
Ränteportfölj	28–42	85,6	31	107,7	35	22,1	26
Alternativa	8–22	39,9	14	43,9	14	4,0	10
Summa	100	278,3	100	308,2	100	29,9	10,7

* Under 2023 har kommunen gjort en rebalansering mellan och inom tillgångsslagen för att anpassa dem enligt placeringspolicyns limiter. Det innebär att förändringarna mellan tillgångsslagen inte är jämförbara mellan åren.

Portföljens avkastning är 153,2 procent sedan starten 2006 vilket motsvarar 5,6 procent per år sedan starten. Årets avkastning uppgick till 10,7 procent. Under året har portföljens tillgångsslag rebalanserats eftersom de avvikit från policyns limiter.

Kommunens utlåning består av långfristig koncernintern utlåning till KB Hedehem, som uppgår till 172,0 miljoner kronor samt en kortfristig del på 8,0 miljoner kronor. Under 2024 tillkommer en ännu inte aktiverad byggnation på 42,0 miljoner kronor i form av ytterligare koncernintern utlåning. Utlåning till Nya Nova-hallen AB uppgick till cirka 23 miljoner kronor enligt aktieägaravtal.

Totala pensionsförpliktelser

Lerums kommun redovisar sina pensionsåtaganden enligt den så kallade fullfonderingsmodellen. Det avviker mot bestämmelserna i lagen om kommunal bokföring och redovisning, som anger att kommuner ska redovisa pensionsåtagandena enligt den så kallade blandmodellen. Skillnaden mellan modellerna innebär att i fullfonderingsmodellen redovisas hela pensionsåtagandet i balansräkningen som en avsättning, och hela den årliga förändringen bokförs som en kostnad. I blandmodellen redovisas endast pensioner som intjänats från och med år 1998 som avsättning. Intjänade pensioner före år 1998 redovisas i blandmodellen som en ansvarsförbindelse. Lerums kommun har valt att redovisa pensionsförpliktelserna enligt fullfonderingsmodellen med syfte att uppnå en mer rättvisande bild av kommunens finansiella ställning.

År 2023 ökade avsättningen för pensioner intjänade från och med 1998 med 66,0 miljoner kronor samtidigt som avsättningen för pensioner intjänade före 1998 ökade med 2,8 miljoner kronor. Ökningen har sin grund i inflationen som ökat kostnaderna kraftigt för att säkra framtida pensioner. Kommunens pensionsåtagande i sin helhet uppgick till 927,1 miljoner kronor

vid 2023 års slut. Det var en ökning med 66,6 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Pensionskostnaderna för 2024 beräknas också bli höga till följd av löneökningar och inkomstbasbeloppet för 2024 som blivit lägre än vad tidigare prognoser visat. Eftersom inkomstbasbeloppet blivit lägre kommer fler personer att ingå i pensionsunderlaget som används för att fastställa den förmånsbestämda ålderspensionen.

Pensionsförpliktelse, miljoner kronor	2019	2020	2021	2022	2023
Pensioner intjänade före 1998 inklusive löneskatt	692,0	674,6	660,7	635,4	638,2
Pensioner intjänade från och med 1998 inklusive löneskatt	177,8	180,6	206,9	222,9	288,9
Total pensionsförpliktelse	869,8	855,2	867,6	858,3	927,1
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsförsäkring	0	0	0	0	0
Pensionsförpliktelse som tryggats i pensionsstiftelse	0	0	0	0	0
Summa pensionsförpliktelse (inklusive försäkring och stiftelse)	869,8	855,2	867,6	858,3	927,1

Förvaltade pensionsmedel – marknadsvärde, miljoner kronor	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt pensionsförsäkringskapital	0	0	0	0	0
varav överskottsmedel	0	0	0	0	0
Totalt kapital, pensionsstiftelse	0	0	0	0	0
Finansiella placeringar (egna förvaltade pensionsmedel)	246,6	247,7	289,6	278,3	308,2
Summa förvaltade pensionsmedel	246,6	247,7	289,6	278,3	308,2

Finansiering	2019	2020	2021	2022	2023
Återlånade medel, miljoner kronor	623,2	607,5	578,0	580,0	618,9
Konsolideringsgrad, procent	28,4	29,0	33,4	32,4	33,2

Kommunen har en pensionsmedelsportfölj för att möta kommande pensionsutbetalningar. Pensionsmedelsportföljen har utvecklats positivt 2023 och bidragit till årets resultat. Kommunen har rebalanserat portföljen 2023 för att följa placeringspolicyns gränsvärden vad gäller fördelning mellan tillgångsslagen. Upplysning om vilka tillgångsslag som kommunen placerat sina egna förvaltade pensionsmedel i, och vilken avkastning som uppnåtts, beskrivs i avsnittet Finansiell placering och utlåning ovan.

Händelser av väsentlig betydelse

Omstruktureringar

Lerums kommun ändrade den politiska organisationen 2023 genom att införa en ny nämndorganisation. Den nya nämndorganisationen beskrivs i ett organisations-schema i avsnittet Den kommunala koncernen.

Under 2023 ombildades koncernen Lerum Energi med nytt moderbolag, Lerum Energi AB, som Lerums kommun äger till 100 procent. De bolag som ligger under Lerum Energi AB är Lerum Energi Nät AB, Lerums Fjärrvärme AB och Lerum Elhandel AB.

Viktiga avtal

Lerums kommun tecknade 2023 ett nytt avtal om lokalvård med en extern entreprenör och ingick ett avtal med Göteborgs stad för att bland annat säkra den framtida dricksvattenförsörjningen i Gråbo. Avtalet är ett viktigt led i att leverera dricksvatten av hög kvalitet till invånarna i Lerum.

Rättstvister

Kommunen har inga större pågående tvister som väsentligt påverkat 2023 års finansiella rapporter.

Större investeringar

Nettoinvesteringarna uppgick till 391,2 miljoner kronor för Lerums kommun 2023. Några av årets största investeringar avser nybyggnationen Norra Hallsås skola som är tänkt att ha 800 utbildningsplatser när den beräknas stå klar 2027 samt ny- och ombyggnationen av Torpskolan som pågått under året och omfattar nya utbildningslokaler och en idrottshall.

Köp, försäljning, etablering och nedläggning av verksamhet

I juli slutförde kommunen köpet av Garveriet, ett område som kommunen ska utveckla långsiktigt tillsammans med lokala entreprenörer.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Mål- och resultatstyrning

Kommunens styrmodell bygger på målstyrning utifrån tilldelat grunduppdrag och redovisad förflyttning och framdrift gällande inriktningar. Målstyrningen är det verktyg som politiken har för att styra verksamheten och mäta vilken service eller tjänst som medborgarna får för sina skattepengar och vilken kvalitet det är på service och tjänster. De politiska inriktningarna ska utgå från definierade behov och vilka resultat som ska uppnås. Uppföljningar är ett sätt att skaffa kunskap om god kvalitet uppnås i de kommunala tjänsterna men även att få kännedom om när utvecklingen inte går i avsedd riktning.

Agenda 2030

Kommunfullmäktige har beslutat att Lerums kommun ska använda Agenda 2030 som språk, verktyg och ramverk för prioritering i budget, verksamhetsplan och annan styrning. Agenda 2030 omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Agenda 2030 innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling som kräver lokalt agerande. Med ansvar för skola, socialt stöd, omsorg, infrastruktur, miljötillsyn, bostads- och samhällsplanering har kommunen stor betydelse för utvecklingen av de globala målen lokalt.

I all styrning av kommunens verksamheter ska perspektiv och strategi anpassas i förhållande till de globala målen i Agenda 2030 och det gäller för styrelsen och samtliga nämnder. Styrelsen och nämnderna har ett grundläggande ansvar för att bidra till budgetens övergripande inriktning och koppla den till uppdrag och utvecklingsbehov.

Budget- och uppföljningsprocessen

Lerums kommuns budget med planår antas av kommunfullmäktige i november varje år. Budgeten innehåller politiska prioriteringar och inriktningar till nämnderna samt fördelar ekonomiska resurser och sätter ramar som nämnderna ska utgå från i sin planering. Ramar utgår från de av kommunfullmäktige antagna nyckeltalen för god ekonomisk hushållning, förväntad befolkningsutveckling och rådande ekonomiska förutsättningar i omvärlden och Sverige.

Utifrån kommunfullmäktiges budgetbeslut i november ska styrelse och nämnder i en verksamhetsplan fördela budgetram och ange vad som ska utföras under året för att uppnå kommunfullmäktiges inriktning och prioriterade inriktningar, grunduppdrag samt styrdokument. När det gäller grunduppdraget ska styrelse och nämnder arbeta med att identifiera framgångsfaktorer i sitt grunduppdrag samt ta fram olika stödjande nyckeltal.

Uppföljning genomförs under pågående verksamhetsår vid olika tillfällen i olika omfattning. Efter första tertialet (april) och efter andra tertialet (augusti) sker uppföljning och årsprognos av både verksamhet och ekonomi. Dessa uppföljningar innefattar dels styrelses och nämnders verksamhetsplaners grunduppdrag och prioriterade inriktningar inklusive analys och årsprognos, dels ekonomisk årsprognos inklusive analys för drift och investeringar. Båda uppföljningarna rapporteras till kommunfullmäktige.

Utöver det görs månadsrapporter i februari och oktober i form av uppföljning med årsprognos som visar det ekonomiska utfallet under året och som rapporteras till kommunstyrelsen.

I årsredovisningen ska grunduppdrag, politiska prioriteringar och ekonomiska resultat för hela året följas upp, analyseras och presenteras för kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen sammanställer kommunens årsredovisning utifrån nämndernas och bolagens verksamhetsberättelser.

Agenda 2030

Uppföljning av Agenda 2030 sker på helhetsnivå i delårsrapport och årsredovisning där kommunens samlade förflyttning mäts i bland annat kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Jämförelse sker dels med kommunens egen utveckling dels med andra kommuner. Helhetssyn är viktigast varför kommunens samlade förflyttning och utveckling är överordnad och styrande framför de enskilda nämndernas förflyttning.

Uppsiktsplikt

Av kommunallagen framgår att kommunstyrelsen har en skyldighet att ha uppsikt över övriga nämnders, gemensamma nämnders samt kommunala bolags och kommunalförbunds verksamheter. Uppsikt innebär att styrelsen aktivt ska informera sig om att ovanstående bedriver sin verksamhet enligt kommunfullmäktiges mål, beslut och riktlinjer, att lagar och förordningar följs och att den ekonomiska förvaltningen är effektiv och säker. Under året har nya och vidareutvecklade former för kommunstyrelsens uppsiktsplikt gentemot nämnder och bolag fastställts.

Intern kontroll

Verksamheterna ska följa upp sin verksamhet genom den interna kontrollen, vilken syftar till att hantera risker som kan hindra kommunen från att nå sina mål eller att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Det handlar om att säkerställa att verksamheten gör rätt sak, i rätt tid och att rätt personer gör det. Interna kontrollmoment ska vara integrerade i verksamhetens ordinarie processer för att styra ekonomi och verksamhet mot uppsatta mål. Kommunstyrelsen och nämnderna tar årligen fram en plan för intern kontroll som följs upp och analyseras. Inga väsentliga avvikelser har noterats i uppföljningen för 2023.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Enligt kommunallagen ska kommunen i sin budget ange både finansiella och verksamhetsmässiga mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Målen ska utvärderas i förvaltningsberättelsen vid det aktuella budgetårets slut.

Kommunens verksamhet ska bedrivas enligt principerna för god ekonomisk hushållning. Det innebär att kommunen ska uppfylla både fullmäktiges mål för verksamheten och de finansiella målen. Hur väl kommunen lyckas uppnå en god ekonomisk hushållning bedöms utifrån verksamheternas förmåga att uppfylla fullmäktiges mål utifrån de ekonomiska förutsättningarna. Kommunens årsredovisning innehåller en bedömning om målen för god ekonomisk hushållning, som angetts i budgeten för året, är uppfyllda eller inte.

Med utgångspunkt från resultatet för de verksamhetsmål och finansiella mål som kommunen angett i budget för 2023 har kommunen uppfyllt målen för god ekonomisk hushållning.

Lerums kommun bedömer god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv genom att granska tre delperspektiv:

- Generationsperspektivet innebär att verksamheten ska bedrivas på ett sätt som säkerställer att kommande generationer får en bra kommunal service, bland annat genom kommunens investeringar. Årets investeringar sammanfattas i avsnittet Investering.
- Resursutnyttjandeperspektivet tar sikte på att kommunens verksamhet ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt som ger maximal nytta med minsta möjliga resursåtgång. Nämndernas samlade budgetavvikelse uppgick till -14,4 miljoner kronor 2023. Kommunens avgiftsfinansierade verksamheter redovisade ett minusresultat på -13,7 miljoner kronor.
- Måluppfylleseperspektivet innebär att kommunen dessutom ska använda tillgängliga resurser på ett sätt som gör att verksamheterna når kommunens övergripande mål och inriktning. Den samlade bedömningen är att nämnderna klarat sina grunduppdrag. En utförligare beskrivning finns i avsnittet Nämndernas verksamheter.

Måluppfyllelsen för verksamhetsmålen anses god. Kommunfullmäktige beslutade inför året om 45 prioriterade inriktningar för 2023. Kommunen har arbetat med alla prioriterade inriktningar och anses ha fullföljt 21 prioriterade inriktningar. För övriga inriktningar fortsätter arbetet långsiktigt. Mer detaljerad information om nämndernas arbete med de prioriterade inriktningarna finns i respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Med utgångspunkt från de finansiella nyckeltalen och jämförelsegruppen Göteborgsregionen uppfyllde kommunen alla finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Årets resultat var positivt och kommunen har nyupplånat 100 miljoner kronor under 2023, vilket är inom budget. Soliditeten och kommunens skulder per invånare var inom gränsvärdena för året och inom budgeterade ramar. Nettokostnadsandelen var också inom gränsvärdet för året och även sett till ett genomsnitt över en tioårsperiod. Under rubriken God ekonomisk hushållning – finansiellt perspektiv finns en mer detaljerad redogörelse och avstämning av de finansiella målen.

Lerums kommuns styrmodell för god ekonomisk hushållning omfattar nyckeltalen soliditet, skulder per invånare och nettokostnadsandel. Modellen för god ekonomisk hushållning utgår från jämförelser med

kommungruppen Göteborgsregionen (GR) som består av 13 kommuner. Jämförelse och analys sker med utgångspunkt från historiskt resultat, nutida resultat och prognoser. Som underlag för jämförelse används senast kända publicerade nyckeltal.

Nyckeltalen soliditet och skulder per invånare omfattar kommunkoncernen, medan nettokostnadsandelen enbart gäller kommunen. Soliditeten och nettokostnadsandelen påverkas av att ansvarsförbindelsen (avsättning för pensionsåtaganden) ingår i nyckeltalen.

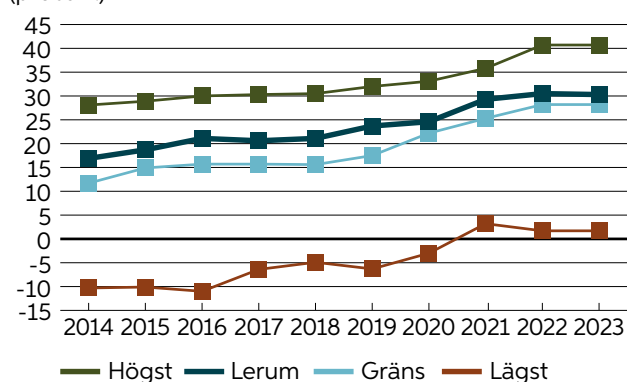
God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv uppfylls om kommunkoncernen har en neutral eller positiv position enligt modellen i förhållande till övriga kommunkoncerner som ingår i Göteborgsregionen, när det gäller soliditet och skulder per invånare.

Soliditet

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella utrymme och visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med egna medel. Det här finansiella måttet förändras av nyupplåning, övriga skuldförändringar samt det ekonomiska resultatet. Ju högre soliditet, desto större är andelen av kommunens tillgångar som finansierats med egna medel.

Soliditet

(procent)

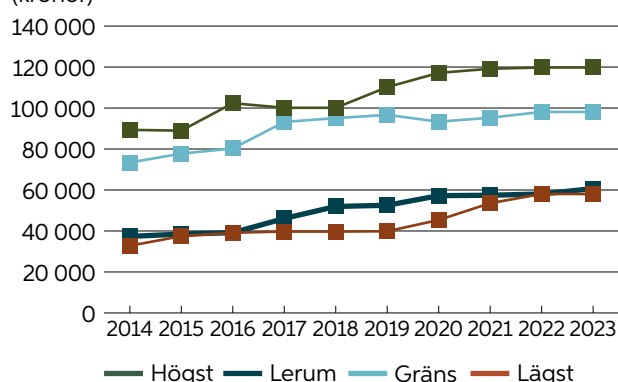
För att uppnå målet som omfattar kommunkoncernen ska soliditeten överstiga 27,9 procent. Kommunkoncernens soliditet för 2023 uppgick till 30,3 procent, marginellt lägre än 2022. Soliditeten var dock högre än budgeterat (28,9 procent) för 2023. Det förklaras främst av att årets resultat var högre än budgeterat och att nyupplåningen var mindre än budgeterat.

Summa skulder koncernen

För att uppfylla målet för kommunkoncernen ska skulderna vara under 105 000 kronor per invånare. Skulderna uppgick till 60 600 kronor per invånare vilket är inom gränsvärdet, men högre än föregående år då de var 57 500 kronor per invånare. Förändringen förklaras främst av nyupplåning på 100,0 miljoner kronor under året. Därtill har kommunen omklassificerat vissa avtal som finansiell leasing enligt rekommendation från Rådet för kommunal redovisning (RKR), vilket har påverkat skulderna.

Skulder per invånare, koncernen

(kronor)

Kommunens externa upplåning uppgick vid årets slut till 1 453,5 miljoner kronor (1,45 miljarder) och koncernbolagens till 300 miljoner kronor. Med koncernbolag av väsentlig betydelse och med egen finansiering avses koncernen Lerum Energi. Resterande skuldförändring avser främst skulder till den egna taxefinansierade verksamheten samt kortfristiga skulder.

Skulder per invånare var 6 300 kronor lägre än budgeterad nivå 2023. Det förklaras av att kommunen nyupplånade 100 miljoner kronor, vilket var mindre än budgeterade 181,7 miljoner kronor. Det i sin tur förklaras främst av lägre investeringar än budgeterat. Vid 2022 års utgång var Lerums kommuns skulder per invånare lägst inom jämförelsegruppen GR.

Nettokostnadsandel

Nettokostnadsandel är kommunens nettokostnader inklusive finansiella poster och ansvarsförbindelse räknat som andel i procent av kommunens skatteintäkter. En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att det råder balans mellan löpande intäkter och kostnader. Det långsiktiga ekonomiska målet är att kommunens resultat (inklusive ansvarsförbindelsen) ska uppgå till minst 2 procent av summan skatteintäkter och statsbidrag (60 miljoner kronor 2023) sett över en tioårsperiod. Det motsvarar en nettokostnadsandel på 98 procent.

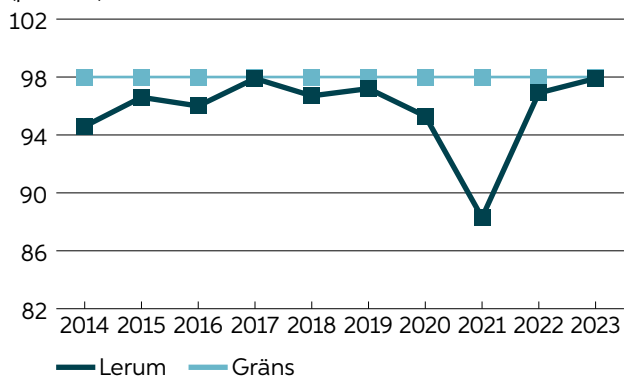
Nettokostnadsandelen för 2023 inklusive ansvarsförbindelsen uppgick till 97,9 procent. Budgeterad nettokostnadsnivå för 2023 var 99 procent, det vill säga ett resultat på 1 procent av skatteintäkter och statsbidrag. Resultatet 2023 innebär både en lägre nettokostnadsandel och ett högre resultat än budgeterat. Nettokostnadsandelen bedöms utifrån ett genomsnitt över en tioårsperiod, vilket innebär att det genomsnittliga resultatet ska vara 2 procent som andel av skatteintäkter och statsbidrag. Resultatet över en tioårsperiod uppgår till 95,7 procent, vilket är i linje med målet 98 procent.

För den tioårsperiod som nyckeltalet omfattar har nettokostnadsandelen inte överstigit 98 procent vid något tillfälle.

Kommunens mål för nettokostnadsandelen inkluderar förändring av pensionskostnader i form av ansvarsförbindelsen. Ansvarsförbindelsens förändring är en fiktiv kostnad i den meningen att den inte påverkar kassaflödet. Årets resultat exklusive ansvarsförbindelsen ger ett genomsnitt på 3,2 procent av skatteintäkter och statsbidrag under en tioårsperiod. Före 2013 påverkade ansvarsförbindelsens förändring resultatet negativt i princip varje år. Efter 2013 har förändringen bidragit positivt till årets resultat med undantag för 2023 års negativa effekt på 2,8 miljoner kronor.

Nettokostnadsandel

(procent)

Balanskravsresultat

Enligt det lagstadgade balanskravet (i kommunallagen) ska kommunen bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna inte överstiger intäkterna. I balanskravsresultatet ska kostnaderna för pensioner intjänade före 1998 (ansvarsförbindelsen) samt vissa realiserade och orealiserade vinster och förluster räknas bort från kommunens resultat enligt resultaträkningen.

Balanskravsresultat Miljoner kronor	Utfall 2022	Budget 2023	Utfall 2023
Årets resultat enligt resultaträkning	87,6	27,8	62,2
Ansvarsförbindelsens förändring	-25,3	7,2	2,8
Samtliga realisationsvinster	0,0	0,0	-77,9
Orealiserade vinster i värdepapper	0,0	0,0	-17,2
Orealiserade förluster i värdepapper	11,8	0,0	0,0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	0,0	0,0	65,2
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	74,1	35,0	35,1
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-45,5	0,0	-5,1
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0
Balanskravsresultat	28,6	35,0	30,0

Årets resultat enligt resultaträkningen uppgick till 62,2 miljoner kronor. Årets resultat efter balanskravsjusteringar uppgick till 35,1 miljoner kronor varav kommunen har reserverat 5,1 miljoner kronor till resultatutjämningsreserv 2023. Balanskravsresultatet uppgick därefter till 30,0 miljoner kronor. Kommunen uppfyllde därmed balanskravet för 2023.

Det är andra gången kommunen använder möjligheten att reservera medel till resultatutjämningsreserv och därmed använda medlen till att utjämna intäkterna över en konjunkturcykel framöver. Kommunen har sedan tidigare inga underskott att återställa. Efter årets reservering till resultatutjämningsreserven upp-

går Lerums kommuns totala resultatutjämningsreserv till 50,6 miljoner kronor.

Ekonomisk analys koncernen

Koncernens resultat uppgick till 91,5 miljoner kronor 2023. I Lerums kommuns koncernredovisning ingår Lerum Energi AB och KB Hedehem. Årets resultat var lägre än föregående år (118,4 miljoner kronor), vilket främst beror på att kommunen hade ett lägre resultat. Kommunen hade högre personalkostnader jämfört med 2022 som en följd av fler anställda samt högre kostnader för pensioner. Både Lerum Energi och KB Hedehem redovisade resultat i nivå med förra året.

Intäkter och kostnader

Kommunföretagens påverkan på koncernens totala kostnader och intäkter är begränsad. Koncernens utveckling avseende kostnader och intäkter följer i princip kommunens utveckling.

Koncernens intäkter ökade med 42,2 miljoner kronor från förra årets 843,6 miljoner kronor till 885,8 miljoner kronor 2023. Av den ökningen står Lerum Energi för ungefär hälften. Koncernens skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag ökade från 2 857,4 miljoner kronor 2022 till 3 001,3 miljoner kronor 2023.

Koncernens kostnader inklusive avskrivningar ökade från 3 548,1 miljoner kronor 2022 till 3 731,2 miljoner kronor 2023, främst till följd av högre personalkostnader i kommunen.

Finansnetto

Även utvecklingen av koncernens finansnetto följer kommunens utveckling. Finansnettot för kommun-koncernen uppgick 2023 till -64,5 miljoner kronor

jämfört med -34,5 miljoner kronor 2022. Koncernens finansiella intäkter påverkade finansnetto positivt med cirka 30,0 miljoner kronor, främst på grund av rebalansering samt marknadsvärdering av pensionsfonden. År 2022 belastade marknadsvärderingen av pensionsfonden finansnettot i koncernen med -11,8 miljoner kronor. De finansiella kostnaderna ökade mellan 2022 och 2023 som ett resultat av det allmänna ränteläget och ökade räntekostnader för pensionsskulden. År 2022 uppgick de finansiella kostnaderna till -44,5 miljoner kronor och de ökade till -110,9 miljoner kronor 2023.

Tillgångar och skulder

Investeringsvolymen i kommunen och bolagen har gjort att koncernens tillgångar har ökat från 5 171,2 miljoner kronor 2022 till 5 491,2 miljoner kronor 2023. Kommunkoncernens skulder ökade med 124,6 miljoner, från 2 524,9 miljoner kronor 2022 till 2 649,5 miljoner kronor 2023. Kommunen har nyupplånat 100,0 miljoner kronor 2023 för finansiering av kommunens investeringar. Därtill har förfallna lån på 443,3 miljoner kronor refinansierats under 2023.

Ekonomisk analys kommunen

Årets resultat på 62,2 miljoner kronor (87,6 miljoner kronor 2022) var 34,4 miljoner kronor högre än det budgeterade resultatet 27,8 miljoner kronor.

Resultatet påverkades positivt av 89,7 miljoner kronor högre intäkter från skatter och generella statsbidrag till följd av starkare arbetsmarknad jämfört med när budgeten antogs. Ytterligare en orsak till högre generella statsbidrag är statens beslut om tillskott till kommunerna 2023.

Resultatet påverkades samtidigt negativt av 84,6 miljoner kronor högre nettokostnader¹ än budgeterat vilket beror dels på högre inköpskostnader till följd av den höga inflationen, dels på högre personalkostnader än budgeterat.

En positiv resultatpåverkan med 12,4 miljoner kronor hade även så kallade jämförelsestörande poster. De består av högre kostnader på grund av tecknat kompletteringsavtal med Trafikverket om medfinansiering av väg 1939 (Gråbovägen) och medfinansiering av gång- och cykelväg längs väg 1937 (Olofstorps-

vägen). Andra jämförelsestörande poster var högre finansiella intäkter på grund av rebalansering och marknadsvärdering av pensionsfonden samt erhållet elstöd. Kommunens resultat exklusive jämförelsestörande poster uppgick till 49,8 miljoner kronor.

De finansiella intäkterna blev 49,2 miljoner kronor högre än budgeterat till följd av rebalansering och marknadsvärdering av pensionsmedelsportföljen, utdelning från dotterbolag samt ränteintäkter. De finansiella kostnaderna blev också högre än budgeterat med 19,8 miljoner kronor. De finansiella kostnaderna ökade till följd av högre räntekostnader för pensioner, nytt lån, refinansiering av lån som förfallit samt nedskrivning av aktier med 4,9 miljoner kronor i dotterbolaget Aspenäs Villastad.

Årets resultat var förhållandevis starkt, men är inte i nivå med resultaten de tre senaste åren. Lerums kommun visar ändå 2023 att kommunen står på god finansiell grund. År 2024 förutspås dock bli svårare ur ett ekonomiskt perspektiv. Kommunen har även långsiktiga demografiska utmaningar med ökade välfärdsbehov och svårigheter att rekrytera medarbetare inom vissa yrken.

Intäkter och kostnader

Jämfört med föregående år ökade verksamhetens intäkter med 4,7 procent och verksamhetens kostnader ökade med 4,3 procent.

Verksamhetens intäkter blev 27,2 miljoner kronor högre än föregående år. Det beror till stor del på att kommunen fått elstöd på 12,0 miljoner kronor, bidrag för ensamkommande barn samt resultateffekter av avslutade exploateringsprojekt. Intäkterna från barnomsorgsavgifter blev högre till följd av fler barn och höjda taxor. Även intäkterna för vård och omsorg ökade, vilket beror på en kombination av fler vård- och omsorgsgästare och beviljade insatser samt högre avgifter.

Verksamhetens kostnader för inköp av huvudverksamhet och underhållsmaterial ökade med 56,8 miljoner kronor, alltså 9,2 procent jämfört med föregående år till följd av hög inflation. Inköpen är nödvändiga för att verksamheten ska fungera och möjligheterna att minska dem är begränsade. Övriga verksamhetskostnader har sammantaget ökat² enbart med 11,6 miljoner kronor, alltså 1,6 procent jämfört med 2022. Här har kostnadsök-

¹ Nettokostnader = kommunens verksamhetsintäkter minus kommunens verksamhetskostnader.

² Justerat med förra årets avsättning med 92,0 miljoner kronor för att siffrorna ska vara jämförbara.

ningen varit lägre då verksamheten kunnat anpassa sina kostnader på grund av det ekonomiska läget, till exempel genom att minska kostnader för externa tekniska konsulter och minska planerat underhållsarbete.

Personalkostnaderna ökade med 192,4 miljoner kronor eller 10,7 procent. Ökningen beror dels på att antalet anställda ökat, dels på högre kostnader för pensioner. Prisbasbeloppet ökade 2023 med 8,7 procent som tillsammans med räntan varit de främsta faktorerna som påverkat pensionskostnaden.

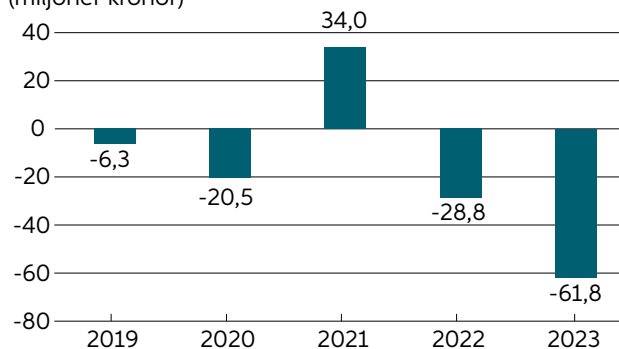
Kommunens finansiella intäkter uppgick till 53,6 miljoner kronor, 37,9 miljoner kronor mer än 2022. Skillnaden mellan åren hänförs till utdelning på aktier och andelar från koncernföretag, realisationsvinster från rebalansering och marknadsvärdering av kommunens pensionsmedelsportfölj samt högre ränteintäkter till följd av högre marknadsräntor.

Årets finansiella kostnader uppgick till 115,4 miljoner kronor, 70,9 miljoner kronor mer än förra året. Det beror på högre räntekostnader för pensionskostnader, högre räntor på de finansiella marknaderna som påverkat räntorna vid nyupplåning samt refinansiering av lån som förfallit, räntekostnader för finansiell leasing (nytt för i år³) samt nedskrivning av finansiella tillgångar (aktier i dotterbolaget AB Aspenäs Villastad). Nedskrivningen är ett resultat av att dotterbolaget har delat ut det fria kapitalet till kommunen och numera är ett vilande bolag.

³ 2023 var första året som kommunen redovisat leasingkostnader enligt RKR (R5) finansiell leasing.

Finansnetto

(miljoner kronor)

År 2023 var första året då Lerums kommun redovisat finansiell leasing enligt RKR:s rekommendation finansiell leasing (R5). För att kunna jämföra övriga verksamhetskostnader 2023 med 2022 har effekterna av finansiell leasing rensats i analysen. Anpassningen till RKR (R5) har gjort att kostnaderna blev drygt 3,3 miljoner kronor högre 2023.

Skatter och generella statsbidrag

Kommunens skatteintäkter uppgick till 2 583,0 miljoner kronor, vilket var 57,5 miljoner kronor högre än budgeterat. Det beror på att Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har räknat upp skatteunderlagsprognosen jämfört med när kommunen antog budgeten, främst beroende på en starkare utveckling av arbetsmarknad än tidigare prognosticerat. Kommunens generella statsbidrag och utjämningsbidrag uppgick till 418,3 miljoner kronor, vilket var 32,2 miljoner kronor högre än budgeterat. Sammantaget genererade skatteintäkter och generella statsbidrag 89,7 miljoner kronor mer än vad som budgeterades.

Miljoner kronor	2019	2020	2021	2022	2023
Skatteintäkter	2 143,7	2 170,3	2 299,8	2 439,6	2 583,0
Generella statsbidrag och utjämning	309,6	389,7	402,0	417,8	418,3
Summa	2 453,3	2 560,0	2 701,8	2 857,4	3 001,3
Ökning, procent	5,8	4,4	5,5	5,7	5,0

Jämfört med 2022 ökade skatteintäkterna med 143,4 miljoner kronor eller 5,9 procent. Det beror främst på att 2023 års arbetsmarknad varit stark och antalet

arbetade timmar varit högt. De generella statsbidragen och utjämningsbidragen var på samma nivå som föregående år.

Investeringar

Årets totala investeringsutgifter uppgick till 405,3 miljoner kronor⁴ jämfört med 340,8 miljoner kronor 2022. Budgeterade investeringsutgifter 2023 var 450,0 miljoner kronor. Det innebär att kommunen använde omkring 90 procent av den avsatta investeringsramen. Huvudorsaken till att inte hela investeringsbudgeten användes är tidsförskjutningar i flera projekt, bland annat på grund av överklaganden. Ytterligare en förklaring är att investeringsprojekt gått bättre ekonomiskt än väntat och i samband med upphandling har kommunen kunnat minska kostnaderna i vissa projektkal-kyler.

För att utveckla arbetet med investeringsprocessen har kommunen samlat ansvaret för investeringar inom det nya verksamhetsområdet fastighet och investering. En förväntad effekt är att genomförandegraden av kommunens investeringsbudget ska öka.

Verksamhetslokaler

Det finns ett stort behov av kommunala lokaler och kommunen förbereder för detta genom lokaliseringstudier, detaljplanering och förstudier.

Grundskolan Norra Hallsås är kommunens största investeringsprojekt. Detaljplanen har under året vunnit laga kraft och byggnationen av skolan startade under hösten. Skolan väntas stå klar 2027 med 800 nya grundskoleplatser. En annan större pågående investering är ombyggnationen av Torpskolan. Första etappen väntas bli klar 2024 och omfattar nybyggnadsdelen med idrotts- och utbildningslokaler. När hela projektet är klart 2026 blir resultatet 150 nya grundskoleplatser och en ombyggd F–9-skola.

Inom fritidsanläggningar finns flera pågående och kommande investeringar. Vattenrening och tekniska system på Vattenpalatset renoverades under året. Byggnaden ska även genomgå en mer omfattande renovering och ombyggnation.

Färdigställda projekt under året var främst den nya förskolan i Olstorp med 80 nya förskoleplatser, och Berghultskolan med 200 nya grundskoleplatser. Berghultskolan byggdes samtidigt om till en F–9-skola.

Kommunen har förvärvat Garveriet i Floda vilket gett ett tillskott av kommunala arbetsplatser och interna konferenslokaler.

⁴ Beloppet 405,3 miljoner kronor avser investeringsutgift exklusive exploatering och anslutningsavgifter va. investeringsutgift inklusive exploatering och anslutningsavgifter va uppgår till 391,2 miljoner kronor.

Samhällsbyggande verksamhet

Den största investeringen inom samhällsbyggande verksamhet är den nya grundskolan i Norra Hallsås, med anläggning av väg, vatten och avlopp, busshållplats och skyfallshantering.

Ombyggnationen vid Flodamotet har inte startat som planerat, bland annat på grund av överklagad detaljplan.

I samhällsbyggande verksamhet ingår också skredsäkring av områdena kring Sävån i centrala Lerum där arbete pågår på sträckan Häradsbron–Järnvägsbron.

Tillsammans med Trafikverket har kommunen genomfört åtgärder för att öka trafiksäkerheten i korsningen Gråbovägen–Olstorsvägen. Projektet omfattar också arbete med Trafikverkets vägplan för korsningen Gråbovägen–Lundbyvägen samt gång- och cykelbana längs Lundbyvägen.

Vatten, avlopp och renhållning

Under året har kommunfullmäktige beslutat om revidering av både vatten-, avlopps- och renhållningstaxa för att kunna finansiera kommande investeringar. Den största pågående investeringen inom vatten och avlopp är att renovera och bygga om Lerums vattenverk, ett projekt som pågår i flera år. Två större investeringar som pågått under året är Tollereds vattenreservoar och vatten- och avloppsutbyggnad i Torpadal.

Ytterligare projekt är vatten- och avloppsutbyggnad i Björboholm, omläggning av vattenledningar vid Trastvägen och ombyggnad av pumpstation i Drängsered.

Verksamheternas övriga investeringar

Investeringsnivån har följt budget under året. Den största delen har gått till inventarier.

Kommunen har fått aktieutdelning på sammanlagt 10,7 miljoner kronor från två kommunala bostadsföretag, Förbo AB och AB Aspenäs Villastad. Av dessa har 5,9 miljoner kronor använts till utveckling av badplatser och konstgräsplan vid Lekstorpsvallen i Gråbo.

Strategiska projekt 2023

Det finns projekt som i kommunfullmäktiges budget klassas som strategiskt viktiga för kommunens utveckling. De projekt som klassats som strategiska under 2023 presenteras i tabellen nedan.

Strategiskt viktiga projekt	Kalkylfas Bokslut 2023	Kalkylfas Delår 2023 (T2)	Tas i drift	Effekt	Total pro- jekt kalkyl (miljoner kronor)
Verksamhetslokaler:					
Förskola Olstorp	Avslut	Avslut	2023	80 platser	42,5
Grundskola Norra Hallsås	Genomförande	Planering (paus, överklagan)	2027	800 platser (250 netto) + F-9	421,0
Delprojekt Norra Hallsås – vägar, hållplats, gång- och cykelväg	Genomförande		2025		28,0
Delprojekt Norra Hallsås – skyfall	Genomförande		2025		14,5
Delprojekt Norra Hallsås – VA-utbyggnad	Genomförande		2024		7,0
Grundskola Torpskolan	Genomförande	Genomförande	2024/ 2025/ 2026	750 platser (netto 150)	217,7
Grundskola Berghultskolan	Avslut	Genomförande	2023/ 2024	500 platser (200 netto) F-9	114,5
Dergårdsområdet inklusive gymnasieskola	Förstudie	Förstudie	2031 eller senare	1 600 platser (400 netto)	1 050,0
Samhällsbyggande verksamhet:					
Korsning Gråbovägen–Olstorpsvägen Etapp 1	Avslut	Avslut	2023	Ökad trafiksäkerhet	22,6
Korsning Gråbovägen–Olstorpsvägen Etapp 2	Planering	Planering	Oklart	Ökad trafiksäkerhet	21,0
VA:					
Överföringsledning Sjövik–Björboholm	Pausad	Genomförande	Oklart	Spillvattentransport till Gryaab	78,7
Ledningsrätter	Löpande	Löpande	Årligen	Säkerställd produk- tionskapacitet	0
Ledningsnät löpande	Löpande	Löpande	Årligen	Säkerställd distribu- tionskapacitet	10,0
Tollereds vattenreservoar	Avslut	Genomförande	2024	Ökad reservoar- kapacitet	36,0
Renhållning:					
Ny återvinningscentral	Genomförande	Planering	2026	Utökad/ ersatt kapacitet	125,0
Strategiskt markförvärv:*					
1 fastighet	Avslut	Avslut	2023	Kommunal mark	11,8
Strategiskt fastighetsförvärv:*					
Garveriet	Avslut	Avslut	2023	Kommunal fastighet	20,5

* Tillagt strategiskt projekt under året.

Exploatering

Exploatering innebär att kommunen skaffar, utvecklar och ställer i ordning mark för bostads- och verksamhetsändamål. Exploateringsprojekt sträcker sig nästan alltid över flera år. Genomförandet av de här projekten planeras under 2024–2032. Nedan beskrivs några av Lerums kommuns pågående exploateringsprojekt.

Bäckamaden

Detaljplanen i Bäckamaden, som innehåller drygt 200 bostäder och en förskola, har vunnit laga kraft. Projekttering och upphandling av entreprenader är avslutad och markarbeten för utbyggnad av vägar, vatten och avlopp pågår sedan september 2023.

Brännabben

Förhandlingar om marköverlåtelse och exploateringsbidrag är klara och exploatören har undertecknat genomförandavtalet. Kommunens godkännande av avtalet sker i samband med att detaljplanen antas.

Aspen Strand

Aspen Strand detaljplan har haft granskning under året och arbete med antagandehandlingar pågår. Förhandlingar om genomförande och exploateringsavtal pågår.

Dergården

Arbete med detaljplanen för Dergårdens områden startade våren 2023 och ett markanvisningsavtal är tecknat med en extern part.

Övriga exploateringsprojekt

I ett mindre exploateringsprojekt i Uddared har köparen tillträtt marken och exploateringsprojektet kan därmed slutredovisas. I Alfreds hage har en markanvisningstävling för elva bostäder i Björboholm slutförts under året.

Väsentliga personalförhållanden

Det här avsnittet beskriver kommunens personalförhållanden, med nyckeltal för bland annat sjukfrånvaro, åldersstruktur och personalomsättning.

Anställda

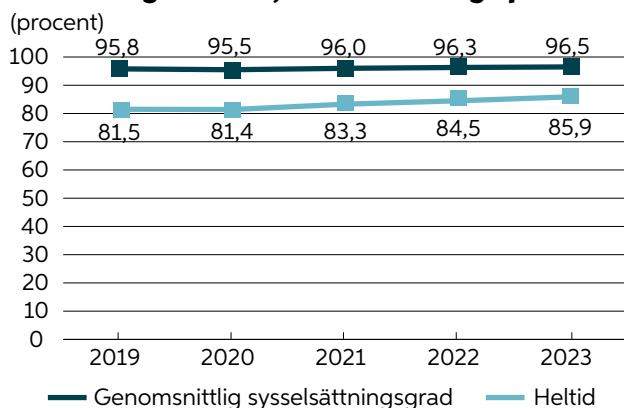
Antalet tillsvidareanställda i Lerums kommun uppgick till 3 163 personer den sista november 2023. Det var en ökning med 88 tillsvidareanställda jämfört med förra året. Mellan 2021 och 2022 ökade antalet tillsvidareanställda med 112 personer.

Andelen heltidsanställda fortsätter öka. Under 2023 var 85,9 procent av medarbetarna heltidsanställda. Inom sektor kommunledning och verksamhetsstöd minskade däremot både den genomsnittliga sysselsättningsgraden och andelen heltidsanställningar 2023, till följd av deltidsarbete inom verksamhetsområdet kultur och fritid där den genomsnittliga sysselsättningsgraden är 83,6 procent.

Könsfördelningen 2023 var 78,7 procent kvinnor och 21,3 procent män av de tillsvidareanställda i förvaltningen, samma fördelning som 2022. Störst obalans har sektor stöd och omsorg med 85,0 procent kvinnor och 15,0 procent män. Sektor samhällsbyggnad har den jämnaste könsfördelningen med 41,0 procent kvinnor och 59,0 procent män.

Kvinnor inom sektor stöd och omsorg är den grupp som har lägst sysselsättningsgrad och lägst andel heltidsanställda. Både sysselsättningsgrad och andel heltider har dock ökat i den här gruppen sedan 2022.

Utveckling över tid, kommunövergripande

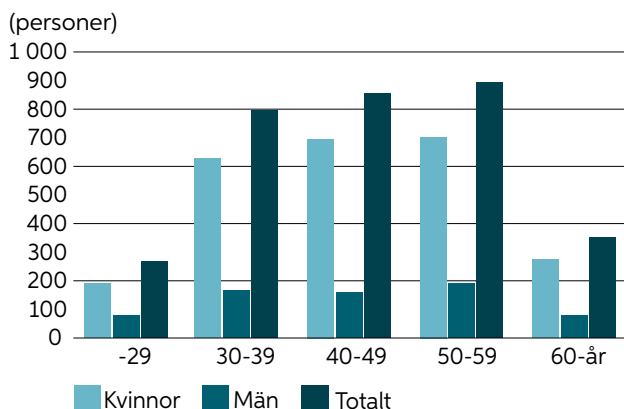

Andel heltidsanställda och genomsnittlig sysselsättningsgrad per sektor uppdelat på kön, procent

Sektor	Kön	Andel heltids- anställda 2022	Andel heltids- anställda 2023	Genomsnittlig syssel- sättningsgrad 2022	Genomsnittlig syssel- sättningsgrad 2023
Utbildning	Kvinnor	88,0	90,1	96,4	97,2
	Män	91,3	92,0	97,0	97,4
	Totalt	88,6	90,5	96,5	97,2
Stöd och omsorg	Kvinnor	73,0	75,5	94,7	94,9
	Män	78,2	83,3	96,5	97,5
	Totalt	73,8	76,7	95,0	95,2
Samhällsbyggnad	Kvinnor	82,4	83,6	96,2	96,5
	Män	98,1	96,8	99,2	98,8
	Totalt	88,7	89,0	97,4	97,4
Kommunledning och verksamhetsstöd	Kvinnor	100,0	85,9	100,0	95,3
	Män	100,0	83,9	100,0	93,4
	Totalt	100,0	85,3	100	94,7
Hela kommunen	Kvinnor	82,9	84,6	96,0	96,3
	Män	90,4	90,6	97,5	97,4
	Totalt	84,5	85,9	96,3	96,5

Åldersstruktur

Snittåldern bland kommunens tillsvidareanställda var 45,3 år 2023, 44,8 år för män och 45,4 år för kvinnor. Störst andel av kommunens anställda är i åldersgruppen 50–59 år, tätt följd av gruppen 40–49 år. Åldersgruppen 60+ har minskat från 2022 med omkring 30 personer. Åldersgrupperna 0–29 år och 30–39 år har båda ökat sedan 2022. Gruppen 0–29 år har ökat med 41 personer och 30–39 år har ökat med 76 personer.

Åldersstruktur**Sjukfrånvaro**

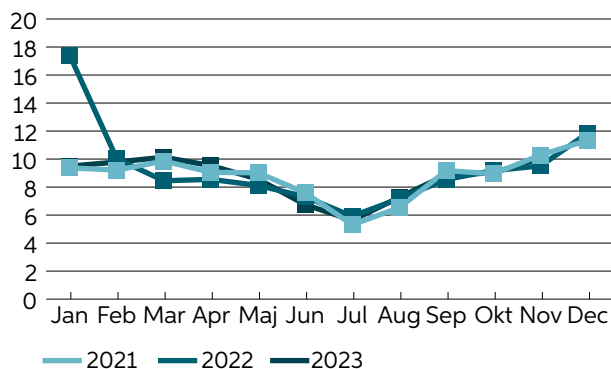
Den totala sjukfrånvaron för alla månadsavlönade anställda under perioden januari till och med november 2023 var 8,6 procent. Det var lägre än helåret 2022, då den totala sjukfrånvaron var 9,3 procent. Långtidssjukfrånvaron har däremot ökat från 4,4 procent 2022 till 4,8 procent för perioden januari–november 2023.

Sjukfrånvaron varierar mellan olika sektorer, verksamheter, enheter och befattningar. Det finns också en skillnad mellan mäns och kvinnors sjukfrånvaro där kvinnornas totala sjukfrånvaro var 9,5 procent jämfört med männens på 5,7 procent. Den totala sjukfrånvaron har minskat i båda grupperna sedan 2022.

Sjukfrånvaro	2022	2023
Total sjukfrånvaro i procent av arbetad tid	9,3	8,6
varav kvinnor	10,1	9,5
varav män	6,6	5,7
varav anställda 29 år eller yngre	8,9	7,3
varav anställda mellan 30 och 49 år	8,5	8,4
varav anställda 50 år eller äldre	10,4	9,3
Andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer	47,9	56,2
Andel sammanhängande sjukfrånvaro 60 dagar eller mer i procent av arbetad tid	4,4	4,8

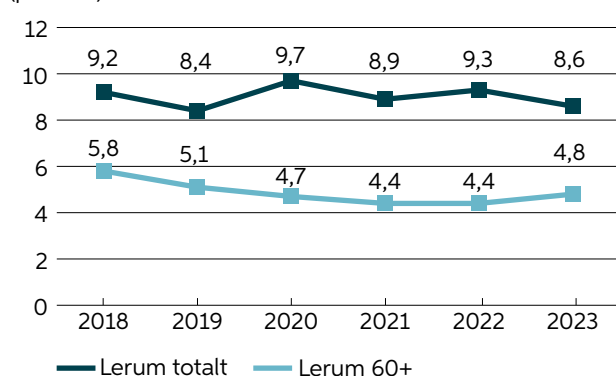
Sjukfrånvarotrend, Lerums kommun

(procent)

Total och långtid

(procent)

För yrkesgrupperna i tabellen nedan ser vi en minskning av den totala sjukfrånvaron hos alla yrkesgrupper utom grundskollärare som ökat från 5,2 procent 2022 till 5,3 procent 2023. De yrkesgrupper som minskat sin totala sjukfrånvaro mest är barnskötare och stödassistenterna, från 12,5 procent 2022 till 10,6 procent 2023 för barnskötare och från 12,3 procent 2022 till 10,7 procent 2023 för stödassistenterna.

Total sjukfrånvaro, utvalda yrkesgrupper uppdelad på kön för perioden januari–november 2023

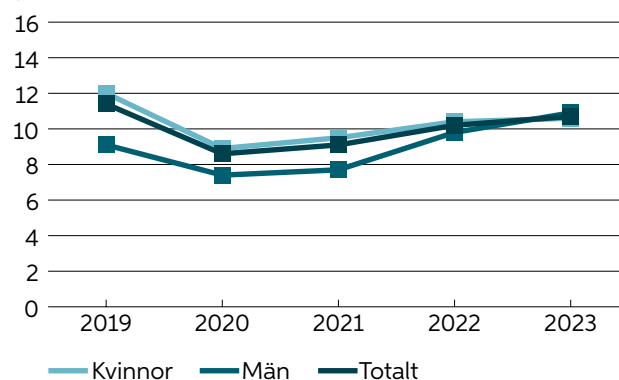
Andel i procent	Kvinnor	Män	Totalt
Barnskötare	10,9	6,1	10,6
Förskollärare	13,4	7,6	13,2
Grundskollärare	5,6	4,2	5,3
Undersköterskor	15,0	10,4	14,4
Stödassistenterna	11,9	7,7	10,7
Socialsekreterare	8,7	6,4	8,4
Chefer	3,2	3,3	3,2

Personalomsättning

Personalomsättning mäts som andelen tillsvidareanställda medarbetare som slutat i kommunen under året, inklusive pensionsavgångar, jämfört med antalet anställda. Personalomsättningen ökade till 10,7 procent jämfört med 10,2 föregående år. Ökningen har skett bland både kvinnor och män, med en större ökning bland män.

Personalomsättning över tid

(procent)

Bland yrkesgrupperna i tabellen nedan har personalomsättningen ökat inom drygt hälften av grupperna. De yrkesgrupper där personalomsättningen minskat är förskollärare, stödassistenterna och socialsekreterare.

Personalomsättning utvalda yrkesgrupper exklusive pensionsavgångar, procent

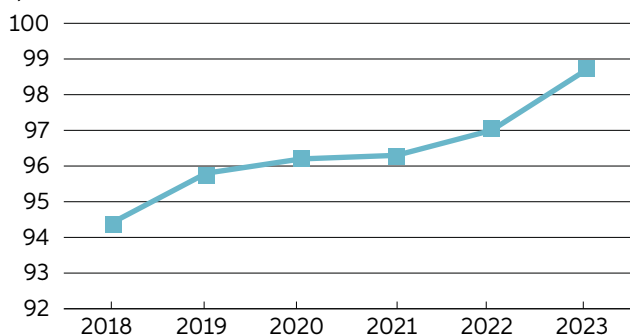
	Under-sköterskor	Barnskötare	För-skollärare	Grund-skollärare	Stöd-assistenter	Chefer	Social-sekreterare
2018	12,9	8,9	15,5	9,5	6,5	19,4	22,1
2019	16,3	8,6	14,0	11,0	8,5	14,7	7,8
2020	8,1	6,2	6,9	9,5	9,0	11,2	14,3
2021	7,3	6,4	8,5	8,8	9,4	6,3	11,0
2022	7,1	7,5	9,2	8,3	16,2	8,7	17,8
2023	14,6	7,9	8,5	10,2	13,8	11,3	17,3

Medianlöneutveckling

Medianlönen för alla månadsavlönade ökade med 2,0 procent sedan 2022. Kvinnornas medianlön ökade med 2,2 procent och männens med 0,4 procent. Kvinnors medianlön i förhållande till männens var 98,7 procent 2023. Skillnaden minskade jämfört med föregående år då den var 97,0 procent.

Kvinnors medianlön i relation till mäns

(procent)

Hållbart medarbetarengagemang

Hållbart medarbetarengagemang (HME) är ett totalindex som beräknas utifrån resultaten för de tre delindexen motivation, ledarskap och styrning. 2023 års medarbetarundersökning hade ett medelvärdesindex på 79,8 för kommunens totala hållbara medarbetarengagemang (HME). Det var en liten ökning jämfört med föregående år då HME-värdet på kommunövergripande nivå var 78,8. Lerums kommuns HME skiljer sig inte nämnvärt från riksgenomsnittet (80) bland Sveriges kommuner.

Hållbart medarbetarengagemang, index med maxvärde 100

	2020	2021	2022	2023
Motivation	79,5	79,6	78,9	79,9
Ledarskap	79,4	79,6	78,8	80,0
Styrning	79,0	78,5	78,8	79,4
HME totalt	79,3	79,2	78,8	79,8

Förväntad utveckling

2023 var ett år med hög inflation och stigande räntor vilket inneburit, bland annat, att hushållens köpkraft har urholkats. De här två faktorerna har också påverkat nybyggnation av bostäder som i princip har stagnerat. Arbetsmarknaden har hållit sig starkare än vad prognoser indikerat, vilket inneburit högre skatteintäkter för Lerums kommun. Riksbanken har öppnat för räntesänkningar av styrräntan 2024 och prognosen visar att Sveriges ekonomi börja växa igen 2024, fast i långsam takt.

Lerums kommun har en stabil ekonomi i balans men prognoser visar att 2024 kommer att bli ett tuffare ekonomiskt år än de senaste åren. Antalet sysselsatta förväntas minska och arbetslösheten kommer att stiga under 2024, vilket påverkar skatteunderlaget för 2024. Personalkostnader prognostiseras öka, dels på grund av årets lönerrevision, dels till följd av högre pensionskostnader. Den strama ekonomiska läget som förutspås innebär en koncentration av resurser till kommunens kärnverksamhet och fortsatt arbete med effektivisering av arbetsrutiner samt fortsatt arbete med att automatisera och digitalisera rutiner.

Lerums kommun arbetar ständigt med att förbättra näringslivsklimatet vilket ledde till att kommunen förra året nådde sitt bästa resultat på 15 år. Som ett led i arbetet har Lerums och Partille kommuner tecknat ett samarbetsavtal med ambitionen att skapa 1,5 miljoner kvadratmeter verksamhetsområde i Jeriko.

Lerums kommun fortsätter sitt samarbete med Trafikverket för att skapa rätt infrastrukturförutsättningar. Tillsammans med Trafikverket har kommunen startat en

utredning som ska kartlägga möjligheterna att bygga en ny trafikplats på E20 mellan Hulan och Kastenhof.

De kommande åren kommer det demografiska trycket i riket att öka. Det beror framför allt på att personer som är 80+ ökar snabbare än grupperna som försörjer dem. Lerums kommunbefolkning förväntas öka med i genomsnitt 0,75 procent under perioden 2023–2029 enligt Statistikmyndighetens (SCB) prognoser. Det ligger under kommunens politiska målsättning om ett befolkningstillväxtgolv på 1,0 procent årligen. Demografiskt har Lerums kommun idag en högre andel barn och unga än riket i genomsnitt. På grund av det ligger det demografiska trycket redan högre jämfört med riket. Den förväntade ökningen av antalet äldre utfaller även i Lerums kommun och det kommer att påverka kommunens demografiska sammansättning.

Under de senaste åren har kommunen uppnått resultatmålet för god ekonomisk hushållning, det vill säga årets resultat har uppgått till minst 2 procent som andel av skatteintäkter och statsbidrag över en tioårsperiod. Årets resultat för 2024 är budgeterat till 0 procent. Detta medför tillsammans med nuvarande investeringstakt att de finansiella nyckeltalen blir lägre såsom soliditeten och därtill blir självfinansieringsgraden av investeringarna lägre.

Finansiella rapporter

Resultaträkning

Miljoner kronor	Not	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
		2022	2023	2022	2023
Verksamhetens intäkter	2	578,5	605,7	843,6	885,8
Verksamhetens kostnader	3-4	-3 195,6	-3 333,7	-3 372,6	-3 546,6
Avskrivningar och nedskrivningar	5	-123,9	-149,3	-175,5	-184,6
Verksamhetens nettokostnad		-2 741,0	-2 877,2	-2 704,5	-2 845,4
Skatteintäkter	6	2 439,6	2 583,0	2 439,6	2 583,0
Generella statsbidrag och utjämning	7	417,8	418,3	417,8	418,3
Verksamhetens resultat		116,4	124,0	152,9	155,9
Finansiella intäkter	8	15,7	53,6	10,0	46,4
Finansiella kostnader	9	-44,5	-115,4	-44,5	-110,9
Resultat efter finansiella poster		87,6	62,2	118,4	91,5
<i>varav jämförelsestörande poster</i>	10	<i>-112,1</i>	<i>12,4</i>	<i>-112,1</i>	<i>12,4</i>
Årets resultat		87,6	62,2	118,4	91,5

Balansräkning

Miljoner kronor		Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	Not	2022	2023	2022	2023
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	11	0,1	0,0	0,1	0,0
Materiella anläggningstillgångar		3 307,7	4 133,0	4 286,0	4 593,7
<i>varav mark, byggnader och tekniska anläggningar</i>	12, 25	3 237,3	4 010,8	4 203,5	4 472,1
<i>varav maskiner och inventarier</i>	13, 25	70,4	122,3	82,5	121,6
Finansiella anläggningstillgångar	14	281,2	272,4	70,8	70,8
Summa anläggningstillgångar		3 589,0	4 405,4	4 356,9	4 664,5
Omsättningstillgångar					
Förråd och exploatering	15	2,1	4,9	7,4	13,7
Fordringar	16	405,2	405,3	404,5	417,6
Kortfristiga placeringar	17	278,3	308,1	278,3	308,1
Kassa och bank	18	109,3	74,1	124,0	87,3
Summa omsättningstillgångar		795,0	792,4	814,2	826,7
SUMMA TILLGÅNGAR		4 383,9	5 197,9	5 171,1	5 491,2
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	19				
Årets resultat		87,6	62,2	118,4	91,5
Varav resultatutjämningsreserv		45,5	5,1	45,5	5,1
Övrigt eget kapital		1 203,2	1 290,8	1 459,7	1 572,6
Summa eget kapital		1 290,8	1 353,0	1 578,1	1 664,1
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse	20	858,3	927,1	858,3	927,1
<i>varav pensioner intjänade från och med 1998</i>		222,9	288,9	222,9	288,9
<i>varav pensioner intjänade före 1998</i>		635,4	638,2	635,4	638,2
Övriga avsättningar	21	129,8	163,6	209,9	250,4
Summa avsättningar		988,1	1 090,7	1 068,2	1 177,5
Skulder					
Långfristiga skulder	22	1 171,3	1 837,5	1 381,4	1 509,3
Kortfristiga skulder	23	933,7	916,7	1 143,6	1 140,3
Summa skulder		2 105,0	2 754,2	2 524,9	2 649,6
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		4 383,9	5 197,9	4 959,4	5 491,2
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter	24	308,9	307,9	8,9	7,9

Kassaflödesanalys

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Årets resultat	87,6	62,2	118,4	91,5
Justering för av- och nedskrivningar	123,9	154,2	175,5	179,7
Förändring pensionsskuld inklusive löneskatt	-9,3	68,7	-9,3	68,7
Förändring övriga avsättningar	96,6	55,3	96,7	62,0
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	-1,3	-21,7	-0,1	-7,6
Realisationsvinster vid avyttring anläggningstillgångar	0,0	-30,6	0,0	-30,6
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar	-95,9	-0,1	-66,8	-13,3
Ökning/minskning av förråd och varulager	-0,8	-10,8	-9,8	-6,4
Ökning/minskning av kortfristiga placeringar	11,3	-29,8	11,3	-29,8
Ökning/minskning av kortfristiga skulder	11,4	0,0	19,7	-3,3
Kassaflöde från den löpande verksamheten	223,6	247,4	335,6	310,9
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Förvärvade anläggningstillgångar	-328,6	-391,2	-416,0	-446,4
Försäljning materiella anläggningstillgångar	0,0	0,7	0,0	0,7
Förvärv finansiella anläggningstillgångar	-4,3	-0,6	-3,5	-29,8
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-332,9	-391,1	-419,5	-475,5
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Nyupptagna lån	0,0	100,0	0,0	100,0
Amortering lån	0,0	0,0	0,0	0,0
Förändring övriga långfristiga skulder	26,7	-0,9	9,2	27,8
Förändring långfristiga fordringar	8,1	9,3	0,3	0,0
Förändring utnyttjad checkräkningskredit	0,0	0,0	5,4	0,0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	34,8	108,4	14,9	127,8
Årets kassaflöde	-74,6	-35,2	-69,0	-36,7
Likvida medel vid årets början	183,9	109,3	193,0	124,0
Likvida medel vid årets slut	109,3	74,1	124,0	87,3

Noter

Not 1 – Redovisningsprinciper

Lerums kommun följer lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) med undantag för redovisning av pensioner intjänade före 1998. Kommunen följer även, om inget annat anges nedan, de rekommendationer som Rådet för kommunal redovisning (RKR) lämnar samt övrig redovisningspraxis.

Förändrade redovisningsprinciper

Från och med 2023 tillämpar Lerums kommun Rekommendation R5 Leasing, Rådet för Kommunal Redovisning (RKR). Förändringen är en anpassning till den befintliga rekommendationen. Någon justering av jämförelseposter har inte gjorts för tidigare år vilket avviker från RKR rekommendation 12. Effekten 2023 av ändringen påverkar räkenskaperna genom att tillgångarna har ökat med cirka 545,4 miljoner kronor, skulderna har ökat med -548,6 miljoner kronor och resultatet har påverkats med cirka 3,2 miljoner kronor i högre kostnader. Soliditeten har försämrats med drygt 3 procent genom förändringen.

Allmänt

I allt väsentligt har kostnader och intäkter hänförliga till redovisningsåret bokförts på rätt år. Tillgångar och skulder har, där inget annat anges i redovisningsprinciperna, upptagits till anskaffningsvärde.

Jämförelsestörande poster

För att en post ska ses som jämförelsestörande ska den inte betraktas som normal verksamhet och uppgå till ett väsentligt belopp. Slutredovisning av exploateringsprojekt redovisas alltid som jämförelsestörande post. Årets jämförelsestörande poster redovisas i not 10.

Sammanställda räkenskaper

I kommunens sammanställda räkenskaper ingår de bolag i vilka kommunen har ett väsentligt inflytande det vill säga Lerum Energi AB och KB Hedeheim. I övriga företag, där kommunen innehar aktier anses kommunen, enligt LKBR, inte ha väsentligt inflytande och företaget har inte särskild betydelse för kommunens verksamhet eller ekonomi och därmed ingår det inte i de sammanställda räkenskaperna.

Vid upprättandet av de sammanställda räkenskaperna har proportionell konsolidering använts. Det innebär att tillgångar, skulder och resultat tagits upp i proportion till kommunens ägda andel av det kommunala

koncernföretaget i den sammanställda resultat- och balansräkningen samt i kassaflödesanalysen.

Ekonomiska mellanhavanden mellan kommunen och koncernföretagen eller mellan koncernföretagen har eliminerats. Det har inte skett några justeringar på grund av skillnader i redovisningsprinciper mellan kommunen och koncernföretagen då det inte har någon väsentlig påverkan på de sammanställda räkenskaperna eller de antagna finansiella målen.

Värdering av anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar har i balansräkningen värderats till anskaffningsvärdet med avdrag för avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Kommunens beloppsgräns för investeringar är två tredjedels prisbasbelopp. Vid större inventarieanskaffning gäller beloppsgränsen det samlade anskaffningsvärdet. Investeringen ska även ha en ekonomisk livslängd som överstiger tre år för att klassificeras som en anläggningstillgång, samt att det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelarna eller servicepotential av tillgången kommer kommunen till del.

Avskrivningar

Avskrivningstiderna baseras på en schabloniserad bedömning av den tid respektive tillgångstyp nyttjas. Avskrivningstiderna har fastställts med utgångspunkt från RKR:s idéskrift om avskrivningar, men med en egen bedömning av tillgångarnas beräknade nyttjandetid i Lerum. I kommunen tillämpas normalt följande avskrivningstider:

Mark och konst	0 år
Datorer och övrig it-utrustning	3 år
Inventarier, fordon och maskiner	5 till 10 år
Verksamhetsfastigheter (förråd), till- och ombyggnader, gång- och cykelvägar, fritidsanläggningar	10 till 100 år
Verksamhetsfastigheter (skolor, förskolor och äldreboenden) samt affärsfastigheter (vatten- och avloppsledning)	10 till 100 år

Sedan 2016 har kommunen tillämpat komponentavskrivning på nyanskaffade verksamhetsfastigheter, vägar samt vatten- och avloppsanläggningar.

Lånekostnader i samband med investering

I de fall en investering tar två år eller mer att färdigställa och den upparbetade investeringsutgiften uppgår till 20 miljoner kronor eller mer kan en investering, enligt kommunens investeringsanvisning, belastas med räntekostnader. En förutsättning är att kommunen har haft externa räntekostnader som minst motsvarar investeringsräntekostnader. Under 2023 har inga räntekostnader belastat anskaffningsvärdet i stället för resultatet.

Skatteintäkter

Redovisade skatteintäkter utgörs av årets preliminära skattebetalningar, prognostiserad slutavräkning för redovisningsåret samt en justering av föregående bokslutsårs skatteintäkter. Lerums kommun använder sig av Sveriges Kommuner och Regioners skatteunderlagsprognos per december för beräkning av skattens slutavräkning.

Investerings- och exploateringsintäkter

Anslutningsavgifter och investeringsbidrag bruttoredo visas och intäktförs över anläggningstillgångens hela livslängd. Gatukostnadsersättningar och exploateringsbidrag intäktförs i sin helhet i samband med att projekt avslutas.

Redovisning av exploateringsverksamhet

Kostnader och intäkter för pågående exploateringsprojekt redovisas som omsättningstillgångar. Enligt lag ska intäkter från försäljning av mark samt kostnaderna för iordningsställande av mark redovisas i resultaträkningen i direkt anslutning till försäljningen. Då det kan vara förenat med en risk att beräkna kostnaderna, och därmed även vinsten, på ett tillförlitligt sätt innan hela, eller större etapper, färdigställts har Lerums kommun valt att det är först när hela eller större etapper av ett projekt färdigställts som slutredovisning av exploateringsprojekt sker. Kommunen avviker i det här fallet från RKR:s rekommendation om intäkter (R2) som säger att försäljning av mark ska redovisas i resultaträkningen direkt i anslutning till försäljningen.

Avsättning för pensioner

Enligt lagen om kommunal redovisning ska pensionsförpliktelser som tjänats in före år 1998 inte tas upp som skuld eller avsättning. Lerums kommunstyrelse har beslutat att från och med 2004 redovisa hela pensionsåtagandet som en avsättning i balansräkningen, trots att det strider mot gällande lag. Motivet är att ge en rättvisande bild av kommunens finansiella ställning och minska den framtida belastningen på kommunen när utbetalningarna av pensioner ökar. De pensioner som intjänats från och med 1998 redovisas enligt de föreskrifter som RKR fastställt. Den årliga förändringen av kommunens samlade pensionsavsättning redovisas bland verksamhetens kostnader i resultaträkningen. Den individuella delen redovisas som en kortfristig

skuld i bokslutet och betalas ut under efterföljande år. Det beräkningsunderlag som använts i bokslutet för att ge en prognos för pensionsavsättningen kommer från KPA och följer RIPS 21. Särskild löneskatt på pensioner har beaktats på samtliga pensionsavsättningar (24,26 procent). På sidorna 62-63 redovisas resultaträkning och balansräkning enligt blandmodellen.

Övriga avsättningar

Avsättningar redovisas när kommunen har en befintlig förpliktelse (legal eller informell) och som en följd av en inträffad händelse, där det är sannolikt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen. För att en avsättning ska kunna redovisas ska även en tillförlitlig uppskattning av beloppet göras. Kommunens avsättningar har skett med det belopp som är den bästa finliga förpliktelsen på balansdagen. Årets gjorda avsättningar redovisas i not 20.

Lerums kommuns pensionsfond

År 2002 upprättades en värdepappersportfölj för att minska likviditetsbelastningen i samband med ökade pensionsutbetalningar kopplade till pensionsåtaganden uppkomna före år 1998.

Värdepappersportföljen benämns Lerums kommuns pensionsfond och har en egen placeringspolicy. Portföljen består av värdepapper som handlas på öppen marknad och med olika egenskaper vad gäller avkastning och risk. Tillgångsallokeringen uttrycks som en normalportfölj. Om avvikelser från normalportföljens fördelning uppstår till följd av värdeförändring korrigeras det genom rebalansering. Pensionsfonden värderas kollektivt. Fonden redovisas som omsättningstillgång. Instrument ingående i portföljen består av fondandelar som handlas på en aktiv marknad och värderas till verkligt värde.

Leasing

Kommunen följer från och med 2023 rekommendation R5 Leasing från Rådet för kommunal redovisning vilket innebär att delar av kommunens leasingåtagande klassificeras som finansiell leasing. Ett finansiellt leasingavtal är ett avtal där de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av en tillgång i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal klassificeras som operationella leasingavtal.

Leasingavgifter vid operationella leasingavtal kostnadsförs linjärt över leasingperioden, såvida inte ett annat systematiskt sätt bättre återspeglar användarens ekonomiska nytta över tid.

Finansiella leasingavtal med ett avtalsvärde per objekt understigande ett halvt prisbasbelopp har klassificerats som icke uppsägningsbara operationella avtal och redovisas därför inte som anläggningstillgångar.

Inga andra redovisningsprinciper är ändrade 2023 förutom ovanstående förändring gällande finansiell leasing.

Not 2 Verksamhetens intäkter

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Försäljningsintäkter	11,5	7,7	11,5	7,7
Taxor och avgifter	222,1	232,0	487,2	512,1
Hyror och arrenden	57,6	55,0	57,6	55,0
Bidrag från staten	180,5	201,1	180,5	201,1
Övriga bidrag	31,3	32,4	31,3	32,4
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	75,4	63,8	75,4	63,8
Försäljning exploateringsfastigheter	0,0	13,0	0,0	13,0
Försäljning av anläggningstillgångar	0,1	0,8	0,1	0,8
Summa intäkter	578,5	605,7	843,6	885,8

Not 3 Verksamhetens kostnader

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Personalkostnader	-1 786,7	-1 979,2	-1 827,0	-2 022,5
Lämnade bidrag	-73,2	-101,2	-73,2	-101,2
Köp av verksamhet	-525,5	-556,9	-525,5	-556,9
Lokalkostnader	-372,0	-285,0	-372,0	-285,0
Övriga verksamhetskostnader	-438,2	-409,9	-574,9	-579,2
Summa kostnader	-3 195,6	-3 332,2	-3 372,6	-3 544,8

Not 4 Ersättning till revisorerna

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2022
Ernst & Young AB				
Revisionsuppdraget	-1,8	-1,2	-2,0	-1,5
Övriga tjänster	-0,1	-0,3	-0,1	-0,3
Summa ersättning till revisorerna	-1,9	-1,5	-2,1	-1,8
Förtroendevalda revisorer	-0,5	-0,7	-0,5	-0,7

Not 5 Avskrivningar och nedskrivningar

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Avskrivningar	-123,4	-148,5	-175,0	-183,8
Nedskrivningar och utrangeringar	-0,5	-0,8	-0,5	-0,8
Summa avskrivningar och nedskrivningar	-123,9	-149,3	-175,5	-184,6

Av 2023 års avskrivningskostnader på -149,3 miljoner kronor avser 25,0 miljoner kronor avskrivningar av leasade tillgångar

Not 6 Skatteintäkter

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Preliminär kommunalskatt	2 375,1	2 537,5	2 375,1	2 537,5
Preliminär slutavräkning innevarande år	50,8	34,2	50,8	34,2
Slutavräkning föregående år	13,7	11,3	13,7	11,3
Summa skatteintäkter	2 439,6	2 583,0	2 439,6	2 583,0

Not 7 Generella statsbidrag och utjämning

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Inkomstutjämning	150,4	147,3	150,4	147,3
Kostnadsutjämning	73,6	98,8	73,6	98,8
LSS utjämningsavgift	-30,5	-35,5	-30,5	-35,5
Fastighetsavgift	94,2	99,6	94,2	99,6
Regleringsbidrag	119,7	101,6	119,7	101,6
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Tillfälligt konjunkturstöd	0,0	4,8	0,0	4,8
Övriga generella statsbidrag	10,4	1,7	10,4	1,7
Summa generella statsbidrag och utjämning	417,8	418,3	417,8	418,3

Skatteintäkter och statsbidrag i årsbokslut baseras på SKR:s cirkulär 23:56 från december.

Not 8 Finansiella intäkter

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Utdelning aktier och andelar	9,3	13,3	4,0	9,4
Ränteintäkter	3,7	7,0	3,7	7,0
Försäljning och värdering finansiella omsättningstillgångar	0,0	29,1	0,0	29,1
Övriga finansiella intäkter	2,7	4,2	2,3	0,9
Summa finansiella intäkter	15,7	53,6	10,0	46,4

Av erhållen utdelning avser 6,9 och 3,9 miljoner kronor utdelning från dotterbolagen Aspenäs Villastad respektive Lerums Energi. Resterande del avser utdelning från intressebolaget Förbo. Utdelningen från Aspenäs Villastad och Förbo har villkorats så att den används till bostadssociala ändamål.

Not 9 Finansiella kostnader

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Räntekostnader reverslån	-8,4	-26,1	-8,4	-26,1
Räntekostnader pensionsskuld	-23,6	-75,6	-23,6	-75,6
Räntekostnader finansiell leasing	0,0	-7,4	0,0	-7,4
Realisationsförluster pensionsfond	-11,8	0,0	-11,8	0,0
Nedskrivning av finansiella tillgångar*	0,0	-4,9	0,0	0,0
Övriga finansiella kostnader	-0,8	-1,4	-0,8	-1,9
Summa finansiella kostnader	-44,5	-115,4	-44,5	-110,9

* Nedskrivning av finansiella tillgångar avser dotterbolaget AB Aspenäs Villastad.

Not 10 Jämförelsestörande poster

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Medfinansiering av statlig infrastruktur	0,0	-29,5	0,0	-29,5
Orealiserade vinster pensionsfond	0,0	17,2	0,0	17,2
Realisationsvinster försäljning av finansiella placeringar	0,0	77,9	0,0	77,9
Återföring av realiserade vinster och förluster i värdepapper	0,0	-65,2	0,0	-65,2
Erhållet el-stöd	0,0	12,0		12,0
Orealiserade förluster pensionsfond	-11,8	0,0	-11,8	0,0
Sanering Dergården	-30,0	0,0	-30,0	0,0
Sanering Aspedalens reningsverk	-61,8	0,0	-61,8	0,0
Återbetalning bidrag från länsstyrelsen	-8,5	0,0	-8,5	0,0
Summa jämförelsestörande poster	-112,1	12,4	-112,1	12,4

Not 11 Immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Redovisat värde vid årets början	0,1	0,1	0,1	0,1
Investeringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Avyttrat och uttrangerat	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar och nedskrivningar	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Omklassificeringar annat tillgångsslag	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa immateriella anläggningstillgångar	0,1	0,0	0,1	0,0
Genomsnittlig nyttjandeperiod	-	-	-	-

Not 12 Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Markreserv				
Redovisat värde vid årets början	134,5	134,8	170,2	170,2
Investeringar	0,3	16,4	0,0	16,4
Avyttrat och utranterat	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa markreserv	134,8	151,2	170,2	186,6
Verksamhetsfastigheter				
Redovisat värde vid årets början	1 254,2	1 209,9	1 401,8	1 357,6
Investeringar	18,5	66,0	18,5	66,7
<i>Leasade verksamhetsfastigheter</i>	0,0	522,6	0,0	0,0
Avyttrat och utranterat	0,0	-0,8	0,0	-1,2
Avskrivningar och nedskrivningar	-62,7	-59,6	-62,7	-61,8
<i>Avskrivningar leasade verksamhetsfastigheter</i>	0,0	-17,4	0,0	0,0
Omklassificeringar annat tillgångsslag	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa verksamhetsfastigheter	1 209,9	1 720,6	1 357,6	1 361,2
Fastigheter för affärsverksamhet				
Redovisat värde vid årets början	830,8	824,2	1 545,7	1 549,1
Investeringar	8,6	44,5	68,6	114,8
Avyttrat och utranterat	0,0	0,0	-0,5	0,0
Avskrivningar och nedskrivningar	-15,1	-15,7	-64,8	-26,2
Omklassificeringar annat tillgångsslag	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa fastigheter för affärsverksamheter	824,2	853,0	1 549,1	1 637,7
Publika fastigheter				
Redovisat värde vid årets början	610,1	608,6	610,1	608,6
Investeringar	28,6	47,8	28,6	47,8
Avyttrat och utranterat	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar och nedskrivningar	-30,0	-31,7	-30,0	-31,7
Omklassificeringar annat tillgångsslag	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa publika fastigheter	608,6	624,7	608,6	624,7
Övriga fastigheter				
Redovisat värde vid årets början	0,1	-0,0	0,1	-0,0
Investeringar	0,0	0,1	0,0	0,1
Avyttrat och utranterat	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar och nedskrivningar	-0,1	0,0	-0,1	0,0
Omklassificeringar annat tillgångsslag	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa övriga fastigheter	0,0	0,1	0,0	0,1
Pågående investeringar	459,8	661,2	518,1	661,9
Summa mark, byggnader och tekniska anläggningar	3 237,3	4 010,8	4 203,5	4 472,1
Genomsnittlig nyttjandeperiod, år	-	32,9	-	32,9

Not 13 Maskiner och inventarier

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Maskiner och inventarier				
Redovisat värde vid årets början	64,1	67,5	71,2	76,1
Investeringar	18,4	22,8	21,5	26,6
<i>Leasade maskiner och inventarier</i>	0,0	15,8	0,0	0,0
Avskrivningar och nedskrivningar	-15,0	-13,9	-16,6	-15,7
<i>Avskrivningar leasade maskiner och inventarier</i>	0,0	-1,1	0,0	0,0
Avyttrat och utranterat	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa maskiner och inventarier	67,5	91,1	76,1	87,0
Fordon				
Redovisat värde vid årets början	3,6	2,9	7,1	6,5
Investeringar	0,0	3,3	0,0	3,3
Leasade fordon	0,0	32,0	0,0	32,0
Avskrivningar och nedskrivningar	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Avskrivningar leasade fordon	0,0	-6,5	0,0	-6,5
Summa fordon	2,9	31,1	6,5	34,7
Summa maskiner och inventarier	70,4	122,2	82,5	121,6
Genomsnittlig nyttjandeperiod, år	-	7,2	-	7,2

Not 14 Finansiella anläggningstillgångar

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Aktier och andelar				
<i>Andelar i koncernföretag</i>				
Lerum Energi AB	29,4	30,3	0,0	0,0
<i>Andelar i intresseföretag</i>				
Förbo AB	4,1	4,1	4,1	4,1
<i>Andelar i ekonomiska föreningar</i>				
Andelar i bostadsrätter	0,7	0,7	0,7	0,7
<i>Andelar i övriga företag</i>				
AB Aspenäs Villastad	5,0	0,1	5,0	0,1
Renova AB	0,3	0,3	0,3	0,3
Gryaab AB	0,4	0,4	0,4	0,4
Nya Novahallen AB	2,0	2,2	2,0	2,2
Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG)	4,9	4,9	4,9	4,9
Kommuninvest	29,1	33,4	29,1	33,4
Övriga finansiella företag	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa aktier och andelar	75,9	76,4	46,5	46,1
Långfristiga fordringar				
KB Hedeheim	181,0	171,6	0,0	0,0
Nya Novahallen AB	23,0	22,8	23,0	22,8
Övriga långfristiga fordringar	1,3	1,6	1,3	1,9
Summa långfristiga fordringar	205,3	196,0	24,3	24,7
Summa finansiella anläggningstillgångar	281,2	272,4	70,8	70,8

Lerums kommun har erhållit utdelning av dotterbolaget AB Aspenäs Villastad. I samband med utdelning har Lerums kommun skrivit ned aktiernas värde till aktiekapitalets ursprung, 100 000 kronor.

Not 15 Förråd samt exploatering

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Förråd	2,1	2,7	7,4	11,5
Exploateringstillgångar	0,0	2,2	0,0	2,2
Summa förråd samt exploatering	2,1	4,9	7,4	13,7

Not 16 Fordringar

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Kundfordringar	54,2	58,3	68,7	81,2
Skattefordringar	143,8	157,7	147,4	160,9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	111,8	128,5	153,3	168,2
Övriga kortfristiga fordringar	95,4	60,9	35,2	7,4
Summa fordringar	405,2	405,3	404,4	417,6

Not 17 Kortfristiga placeringar

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Ingående värde placeringar för framtida pensionsutbetalningar	289,6	278,3	278,3	278,3
Disposition ur pensionsfonden	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets värdeförändring	-11,3	29,8	-11,3	29,8
Utgående värde placeringar för framtida pensionsutbetalningar	278,3	308,1	267,0	308,1

Not 18 Kassa och bank

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Koncernkonto	109,3	74,1	124,0	87,3
Kassa, bank- och postgiro	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa kassa och bank	109,3	74,1	124,0	87,3

Not 19 Eget kapital

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Ingående eget kapital	1 202,7	1 290,8	1 462,6	1 578,0
Koncern justeringar av eget kapital	0,5	0,0	-2,9	-5,4
Årets resultat	87,6	62,2	118,4	91,5
<i>Andel av årets resultat som avser resultatutjämningsreserv</i>	<i>45,5</i>	<i>5,1</i>	<i>45,5</i>	<i>5,1</i>
Summa eget kapital	1 290,8	1 353,0	1 578,0	1 664,1
Specifikation av resultatutjämningsreserv				
Ingående resultatutjämningsreserv	0,0	45,5	0,0	45,5
Årets förändring av resultatutjämningsreserv	45,5	5,1	45,5	5,1
Summa utgående utjämningsreserv	45,5	50,6	45,5	50,6

Not 20 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Ingående avsättning till pensioner inklusive löneskatt	206,9	218,1	206,9	218,1
Nyintjänad pension, varav				
<i>förmånsbestämd ålderspension</i>	10,4	46,8	10,4	46,8
<i>särskild avtalspension</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>efterlevandepension</i>	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>övrigt</i>	0,0	-2,5	0,0	-2,5
Årets utbetalningar	-5,5	-5,9	-5,5	-5,9
Ränte- och basbeloppsuppräknig	4,0	16,8	4,0	16,8
Förändring av löneskatt	2,2	13,4	2,2	13,4
Summa avsatt till pensioner inklusive löneskatt	218,1	286,7	218,1	286,7
Ingående ansvarsförbindelse pensioner inklusive löneskatt	660,7	635,3	660,7	635,3
Ränte- och basbeloppsuppräknig	14,9	44,0	14,9	44,0
Pension till efterlevande	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets utbetalningar	-36,4	-38,4	-36,4	-38,4
Övrigt	1,0	-3,2	1,0	-3,2
Ändrat livslängdsantagande i RIPS	0,0	0,0	0,0	0,0
Förändring av löneskatt	-4,9	0,5	-4,9	0,5
Summa ansvarsförbindelse till pensioner inklusive löneskatt	635,3	638,2	635,3	638,2
Omställningsstöd	4,9	2,2	4,9	2,2
Summa avsättning samt ansvarsförbindelse pensioner inklusive löneskatt	858,3	927,1	858,3	927,1

Belopp om 638,2 mnkr (635,3 mnkr) avser pensionsförpliktelser som tjänats in före år 1998, det vill säga den del som enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning inte ska redovisas som skuld eller avsättning, så kallad blandmodellen.

Not 21 Övriga avsättningar

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Övriga avsättningar	108,8	130,8	108,8	130,8
Latent skatt	0,0	0,0	80,1	86,8
Medfinansiering av statlig infrastruktur	21,0	32,8	21,0	32,8
Summa övriga avsättningar	129,8	163,6	209,9	250,4

Medfinansiering av statlig infrastruktur.

Bidrag till statlig infrastruktur består av tre olika projekt som har kostnadsförts direkt över resultatet.

Projekt	Beslutat i KS	Kostnad enligt avtal
GC Olofstorpsvägen – vägplan, bygghandling och produktion	2020-06-17	11 600 000
Varav utbetalt		-921 910
Kvar att betala ut		10 678 090
Korsningar, Gråbovägen-Olstorpsvägen-Lundbyvägen	2019-03-20	41 500 000
Varav utbetalt		-20 079 592
Kvar att betala ut		21 420 408
Övriga medfinansieringsavtal	År 2023	1 100 000
Varav utbetalt		-391 876
Kvar att betala ut		708 124

Not 22 Långfristiga skulder

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Reverslån	910,3	1 053,5	1 120,3	1 226,0
Långfristig leasingskuld	0,0	514,3	0,0	13,6
Övriga långfristiga skulder	12,1	14,6	12,1	14,6
Va-fond	64,7	63,7	64,7	63,7
Summa	987,0	1 646,1	1 197,1	1 317,9
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år				
<i>Förutbetalda investeringsbidrag ingående värde</i>	35,4	35,9	35,4	35,9
Nya investeringsbidrag under året	2,0	0,0	2,0	0,0
Resultatförda investeringsbidrag	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Summa förutbetalda investeringsbidrag	35,9	34,5	35,9	34,5
<i>Förutbetalda anslutningsavgifter ingående värde</i>	151,4	148,4	151,4	148,4
Nya anslutningsavgifter under året	0,3	11,9	0,3	11,9
Resultatförda avgifter	-3,3	-3,4	-3,3	-3,4
Summa förutbetalda anslutningsavgifter	148,4	156,9	148,4	156,9
Summa långfristiga skulder	1 171,3	1 837,5	1 381,3	1 509,3

Not 23 Kortfristiga skulder

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Leverantörsskulder	156,6	140,9	172,8	174,8
Kommunalskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Personalens skatter och avgifter	99,0	111,7	99,0	111,7
Semesterersättning och okompenserad övertid	90,9	103,5	90,9	103,5
Upplupen avgiftsbestämd ålderspension	54,0	50,0	54,0	50,0
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader	52,8	49,9	92,1	83,8
Kortfristig del av långfristig skuld	443,3	400,0	533,3	527,5
Kortfristig leasingskuld	3,4	37,7	0,0	10,8
Övrigt	33,8	23,1	101,5	78,3
Summa kortfristiga skulder	933,7	916,7	1 143,5	1 140,3

Analys över upplåningens förfallostruktur

Räntebindning, intervall	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
0-1 år	48 %	34 %	46 %	37 %
1-2 år	22 %	19 %	26 %	16 %
2-3 år	20 %	20 %	17 %	19 %
3-4 år	10 %	19 %	11 %	18 %
4-5 år	0 %	8 %	0 %	10 %
Summa	100 %	100 %	100 %	100 %
Genomsnittlig räntebindning, år	1,3	2,0	1,3	2,0

Kapitalbindning, intervall	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
0-1 år	32 %	27 %	32 %	30 %
1-2 år	30 %	26 %	32 %	23 %
2-3 år	28 %	20 %	25 %	19 %
3-4 år	10 %	19 %	11 %	18 %
4-5 år	0 %	8 %	0 %	10 %
Summa	100 %	100 %	100 %	100 %
Genomsnittlig kapitalbindning, år	1,6	2,1	1,6	2,1
Genomsnittlig upplåningsränta, procent	1,0 %	2,3 %	1,0 %	2,3 %

Not 24 Panter och ansvarsförbindelser

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
<i>Koncernföretag</i>				
Lerum Energi AB	300,0	300,0	0,0	0,0
<i>Övriga företag</i>				
Gryaab AB	0,0	0,0	0,0	0,0
Renova AB	0,6	0,5	0,6	0,5
<i>Övriga förbindelser</i>				
Sociala ändamål	1,0	1,0	1,0	1,0
Idrottsföreningar	0,5	0,5	0,5	0,5
RSG (Räddningstjänsten Storgöteborg)	6,8	5,9	6,8	5,9
Summa borgensförbindelser	308,9	307,9	8,9	7,9

Lerums kommun har ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 295 kommuner och regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest Ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest Ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest Ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Lerums kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 miljoner kronor och totala tillgångar till 562 023 miljoner kronor. Lerums kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 1 980 miljoner kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 2 013 miljoner kronor.

Not 25 Leasing

Miljoner kronor	Kommun	Kommun	Koncern	Koncern
	2022	2023	2022	2023
Operationell leasing				
Leasingkostnader	28,6	30,8	28,6	30,8
Summa operationell leasing	28,6	30,8	28,6	30,8
Finansiell leasing				
Finansiella tillgångar under finansiella leasingavtal				
Bilar	0,0	25,5	0,0	25,5
Fastigheter	0,0	505,2	0,0	0,0
Laddstolpar	0,0	14,7	0,0	0,0
Summa av minimileasingavgifterna	0,0	545,4	0,0	25,5
Totala minimileasingavgifter				
Bilar	0,0	7,0	0,0	7,0
Fastigheter	0,0	20,8	0,0	0,0
Laddstolpar	0,0	1,2	0,0	0,0
Summa av minimileasingavgifterna	0,0	29,0	0,0	7,0
Framtida minimileasingavgifter som förfaller:				
<i>Inom 1 år</i>	0,0	28,4	0,0	6,3
varav bilar	0,0	6,3	0,0	6,3
varav fastigheter	0,0	20,9	0,0	0,0
varav laddstolpar	0,0	1,2	0,0	0,0
<i>Senare än 1 år men inom 5 år</i>	0,0	95,0	0,0	6,6
varav bilar	0,0	6,6	0,0	6,6
varav fastigheter	0,0	83,5	0,0	0,0
varav laddstolpar	0,0	4,9	0,0	0,0
<i>Senare än 5 år</i>	0,0	512,1	0,0	0,0
varav bilar	0,0	0,0	0,0	0,0
varav fastigheter	0,0	501,1	0,0	0,0
varav laddstolpar	0,0	11,0	0,0	0,0
Summa nuvärde av minimileasingavgifter	0,0	635,5	0,0	12,9

Från och med 2023 har kommunen klassificerat om vissa avtal som finansiella leasingavtal och redovisar dessa i enlighet med RKR R5. Det handlar om fordon, laddstolpar och samtliga hyresavtal från KB Hedeheim. Det som tidigare år har redovisats som hyreskostnader redovisas från 2023 som leasingavgifter samt ränta. I koncernen elimineras mellanhavanden vilket resulterar i att endast fordon redovisas som anläggningstillgång och skuld med ett restvärde på 25,5 miljoner kronor.

Resultaträkning enligt blandmodellen

Miljoner kronor	Kommun 2022	Kommun 2023
Verksamhetens intäkter	578,5	605,7
Verksamhetens kostnader	-3 239,0	-3 385,6
Avskrivningar och nedskrivningar	-123,9	-149,3
Verksamhetens nettokostnader	-2 784,4	-2 929,1
Skatteintäkter	2 439,6	2 583,0
Generella statsbidrag och utjämning	417,8	418,3
Verksamhetens resultat	73,0	72,1
Finansiella intäkter	15,7	53,6
Finansiella kostnader	-25,9	-60,7
Resultat efter finansiella poster	62,8	65,0
<i>varav jämförelsestörande poster</i>	-112,1	+12,4
Årets resultat	62,8	65,0

Balansräkning enligt blandmodellen

Miljoner kronor	Kommun 2022	Kommun 2023
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
Immateriella anläggningstillgångar	0,1	0,0
Materiella anläggningstillgångar	3 307,7	4 133,0
<i>varav mark, byggnader och tekniska anläggningar</i>	3 237,3	4 010,8
<i>varav maskiner och inventarier</i>	70,4	122,3
Finansiella anläggningstillgångar	281,2	272,4
Summa anläggningstillgångar	3 589,0	4 405,4
Omsättningstillgångar		
Förråd och exploatering	2,1	4,9
Fordringar	405,2	405,3
Kortfristiga placeringar	278,3	308,1
Kassa och bank	109,3	74,1
Summa omsättningstillgångar	795,0	792,4
SUMMA TILLGÅNGAR	4 383,9	5 197,9
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		
Eget kapital		
Årets resultat	62,8	65,0
<i>varav resultatutjämningsreserv</i>	45,5	5,1
Övrigt eget kapital	1 863,4	1 926,2
Summa eget kapital	1 926,2	1 991,2
Avsättningar		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	222,9	288,9
Andra avsättningar	129,8	163,6
Summa avsättningar	352,7	452,5
Skulder		
Långfristiga skulder	1 171,3	1 837,5
Kortfristiga skulder	933,7	916,7
Summa skulder	2 105,0	2 754,2
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	4 383,9	5 197,9
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER		
Panter och därmed jämförliga säkerheter	308,9	307,9
Ansvarförbindelsen	635,4	638,2

Driftredovisning

Miljoner kronor	2022*				2023				
	Intäkter	Kostnader	Netto	Budget	Intäkter	Kostnader	Netto	Budget	Avvikelse
Nämnder									
Kommunfullmäktige	0,0	-1,9	-1,9	-2,0	0,0	-4,4	-4,4	-4,1	-0,3
Kommunstyrelsen	35,1	-275,3	-240,2	-249,1	48,2	-289,0	-240,9	-256,7	15,8
Samhällsbyggnadsnämnden	556,8	-756,2	-199,4	-173,7	599,4	-801,2	-201,8	-182,8	-19,0
<i>varav renhållning</i>	41,8	-42,3	-0,5	-0,5	47,6	-48,1	-0,5	-0,5	0,0
<i>varav vatten- och avloppsverksamhet</i>	91,7	-94,5	-2,8	-2,8	94,9	-108,6	-13,7	-2,0	-11,7
Utbildningsnämnden	1 192,3	-2 519,1	-1 326,7	-1 326,5	1 204,5	-2 641,2	-1 436,8	-1 412,2	-24,6
Miljö- och byggnadsnämnden	13,2	-25,1	-11,8	-14,8	11,8	-30,7	-18,9	-16,2	-2,7
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	-3,6	-3,5	-3,3	-0,2
Kultur- och fritidsnämnden	8,9	-79,1	-70,2	-70,2	8,9	-88,5	-79,5	-80,2	0,6
Stöd och omsorgsnämnden**	244,5	-958,2	-713,7	-855,3	249,5	-1 033,4	-784,0	-795,6	11,6
Individnämnden	0,0	-84,2	-84,2	0,0	0,0	-91,0	-90,9	-95,3	4,4
Valnämnden	1,1	-3,4	-2,3	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Revisionsnämnden	0,0	-1,9	-1,9	-2,0	0,0	-2,2	-2,2	-2,1	-0,1
Summa nämnder	2 052,0	-4 704,4	-2 652,4	-2 695,5	2 122,4	-4 985,3	-2 862,8	-2 848,4	-14,4
Finansförvaltningen	151,9	-240,7	-88,8	55,7	231,9	-246,3	-14,4	55,8	-70,2
Summa driftredovisning	2 203,9	-4 945,1	-2 741,2	-2 639,8	2 354,3	-5 231,6	-2 877,3	-2 792,6	-84,7

* Lerums kommun har genomfört en omstrukturering av kommunens organisation från och med 2023 genom införande av en ny nämndorganisation. 2022 års siffror i tabellen har anpassats så att dessa är jämförbara med 2023 års nämndstruktur.

** | Stöd och omsorgsnämndens resultat för 2023 ingår ett belopp på 4,7 miljoner kronor avseende generellt statsbidrag för att öka antalet sjuksköterskor i SÄBO.

Utfallet för nämndernas driftredovisning visar ett underskott på -14,4 miljoner kronor. Det beror framför allt högre personalkostnader och högre kostnader för vinterunderhållen än vad som budgeterats. Det dämpas, bland annat, av vakanta tjänster och förebyggande insatser som medfört lägre kostnader av köpt verksamhet än budgeterat.

Utfallet för de avgiftsfinansierade verksamheterna uppgår till -11,7 miljoner kronor och består dels av utrangeringskostnad vad gäller pilotprojektet för förstärkt vattentäkt i Gråbo om -5,2 miljoner kronor, dels av lägre intäkter än budgeterat för året.

Finansförvaltningen redovisar ett underskott mot budget med -70,2 miljoner kronor främst till följd av högre pensionskostnader än budgeterat.

Investeringsredovisning

	Pågående projekt: ackumulerade utfall*	Pågående projekt: budget 2023	Pågående projekt: utfall 2023	Pågående projekt: avvikelse 2023	Pågående projekt: total prognos**
Nämndernas övriga investeringar					
	-1,1	-25,0	-23,2	1,8	-5,9
Samhällsbyggnadsnämndens förvaltningsgemensamma investeringar					
Verksamhetslokaler	-325,1	-250,0	-199,0	51,0	-1 034,9
Samhällsbyggande verksamhet	-67,6	-50,0	-68,7	-18,7	-331,5
Va och renhållning	-180,6	-79,0	-96,5	-17,5	-695,1
Summa investeringar	-574,4	-404,0	-387,5	16,5	-2 067,4
Investeringar inom exploaterings- projekt	-24,2	-46,0	-17,9	28,1	-60,4
Summa investeringar inklusive investeringar exploatering	-598,7	-450,0	-405,3	44,7	-2 127,7
Va anslutningsavgifter			14,1	14,1	
Summa investeringar inklusive exploatering och anslutningsavgifter va	-598,7	-450,0	-391,2	58,8	-2 127,7

* Avser ackumulerade utfall på pågående fleråriga projekt

** Avser total prognos på pågående fleråriga projekt

Kommentarer till investeringsredovisningen återfinns under avsnittet Investeringar.

Vatten- och avloppsverksamhet

Vatten- och avloppsverksamhetens uppdrag är att verka för en god försörjning enligt lagen om allmänna vattentjänster, övriga bestämmelser och direktiv. I uppdraget ingår att producera och leverera dricksvatten med hög kvalitet och med hög leveranssäkerhet, och att avleda avloppsvatten för rening för att sedan återföra vattnet till naturen utan påverkan på hälsa eller miljö.

Vid årsskiftet 2022/2023 inträdde ändringar i lagen om allmänna vattentjänster, som riksdagen har beslutat om. Kommunen har under året arbetat fram en vattentjänstplan. Vattentjänstplanen har varit ute på samråd och ska behandlas politiskt under våren 2024.

Åtgärder har genomförts för att öka it-säkerheten. Även skalskyddet är fortsatt förhöjt på olika anläggningar.

Ny digital teknik, digitala vattenmätare, fortsätter att installeras hos abonnenter i kommunen. Med de digitala vattenmätarna kan kommunen upptäcka små hål i vattenledningar och avläsning av vattenförbrukning kan ske automatiskt. Med digitala vattenmätare är det även lättare för kommunen att upptäcka vattenläckor hos den enskilda fastighetsägaren.

Ett antal sanerings- och utbyggnadsprojekt har startat, bland annat Trastvägen i Floda (sanering), Torpadal och sista etappen i Björboholm. Rivning och sanering

av ett av kommunens gamla reningsverk pågår för att göra området möjligt för framtida exploatering. Byggnation av ny vattenreservoar i Tollered har genomförts och den planeras att tas i drift under våren 2024.

Luftvattenspolningen har fortsatt som planerat och är nu klar.

Efter besiktning av ett vattenverk genomfördes en betongrenovering under året, då även fasad och tak på byggnaden reoverades.

Ekonomi

Resultatet för vatten- och avloppsverksamheten 2023 uppgår till -13,7 miljoner kronor vilket är 11,7 miljoner kronor sämre än budget. Underskottet består dels av utrangeringskostnad vad gäller pilotprojektet för förstärkt vattentäkt i Gråbo, 5,2 miljoner kronor, dels av lägre intäkter än vad som antagits i budget. Tidigare års ackumulerade överskott har reserverats i en investeringsfond enligt särskilt beslut. Årets underskott för vatten- och avloppsverksamheten kan därför inte balanseras, utan redovisas som ett underskott för verksamheten.

Vatten- och avloppsverksamhetens investeringsfond uppgår till -63,7 miljoner kronor vid årets slut, varav 31,5 miljoner kronor avser Gråbos nya vattenverk och resterande investeringsfond för Gryaabs tunnel.

Resultaträkning vatten- och avloppsverksamhet

Miljoner kronor	Not	2022	2023
Verksamhetens intäkter	1	94,5	94,9
Verksamhetens kostnader	2	-72,0	-83,3
Avskrivningar	3	-15,5	-16,4
Verksamhetens nettokostnad		7,0	-4,8
Finansiella kostnader	4	-7,0	-8,9
Årets resultat		0,0	-13,7

Balansräkning vatten- och avloppsverksamhet

Miljoner kronor	Not	2022	2023
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	5	944,4	1 004,1
Kortfristiga fordringar			
Omsättningstillgångar			
Summa tillgångar		944,4	1 004,1
Eget kapital och skulder			
Eget kapital			
Ingående eget kapital		0,0	0,0
Årets resultat		0,0	0,0
Summa eget kapital		0,0	0,0
Skulder			
Investeringsfond	6	-64,7	-63,7
Ej aktiverade anslutningsavgifter		0,0	0,0
Periodiserade anslutningsavgifter		-148,4	-156,9
Lån av Lerums kommun		-731,3	-783,5
Summa skulder		-944,4	-1 004,1
Summa eget kapital och skulder		-944,4	-1 004,1

Noter vatten- och avloppsverksamhet

Not 1 Verksamhetens intäkter

Miljoner kronor	2022	2023
Brukningavgifter	83,7	90,3
Förändring av skuld till va-kollektivet	6,9	0,0
lanspråktagande av investeringsfond	0,9	1,0
Övriga ersättningar	3,0	3,6
Summa	94,5	94,9

Not 2 Verksamhetens kostnader

Miljoner kronor	2022	2023
Personalkostnader	25,1	28,9
Entreprenader och köp av verksamhet	32,8	22,1
Övriga externa kostnader	14,1	32,3
Summa	72,0	83,3

I ovanstående ingår kommuninterna kostnader för administration, personal, ekonomi it, lokalhyra, städning med mera.

Not 3 Avskrivningar

	2022	2023
Anläggningstillgångar skrivs av enligt plan med rak nominell avskrivningsmetod över den förväntade nyttjandeperioden.		
Följande huvudsakliga avskrivningstider tillämpas:		
Gryaab tunnel		100
Va-ledningar/serviser, år		70
Byggnader och tekniska anläggningar, år		30–50
Inventarier, maskiner, år		3–10
Fordon, år		10

Not 4 Finansiella kostnader

	2022	2023
Verksamheten belastas med kommunens internränta på bokfört värde på aktiverade anläggningstillgångar. Kommunens internräntesats uppgick år 2023 till 1,25 procent. Totalt belastades va-verksamheten med en internränta på 8,9 miljoner kronor.		

Not 5 Anläggningstillgångar

Miljoner kronor	2022	2023
Anläggningar för affärsverksamhet	834,8	846,7
Pågående investeringar	103,6	150,0
Maskiner och inventarier	5,4	6,9
Fordon	0,6	0,5
Summa	944,4	1 004,1

Not 6 Skuld till vatten- och avloppskollektivet

Miljoner kronor	2022	2023
Investeringsfond	64,7	63,7
Överuttag	0,0	0,0
Underuttag	0,0	0,0
Summa	64,7	63,7

Revisionsberättelse för år 2023

Vi, av kommunfullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse och nämnder och genom utsedda lekmannarevisorer respektive valda revisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag respektive stiftelser.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten samt för återredovisning till kommunfullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt kommunfullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen av räkenskaperna har genomförts av vårt sakkunniga biträde i enlighet med standard för kommunal räkenskapsrevision. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. I bifogad redogörelse framgår de granskningsinsatser som genomförts under året.

Ur redogörelsen vill revisorerna särskilt lyfta fram de väsentliga avsteg från Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer gällande kommunens exploateringsredovisning som gjorts under flera år. Revisorerna ser allvarligt på att åtgärder inte vidtas för att hantera den lämnade rekommendationen.

Vi bedömer sammantaget att styrelse och nämnder i Lerums kommun i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att det saknas en tillräckligt tydlig avrapportering av de verksamhetsmässiga målen för att det ska vara möjligt för oss att bedöma om resultatet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse och nämnder samt de enskilda ledamöterna i dessa organ.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2023.

Vi delar det sakkunniga bitrådets bedömning att årsredovisningen inte är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning. För denna slutsats avseende kommunens räkenskaper hänvisar revisorerna till det sakkunniga bitrådets yttrande.

Vi åberopar bifogad redogörelse.

Underskrift i enlighet med digital signering

Inga-Lill Schwartz
Ordförande

Marie Sjödin
Vice ordförande

Anna-Lena Holberg

Per-Anders Tornås

Elisabeth Sandén

Bilagor:

- 1: Redogörelse för revision år 2023
- 2: Det sakkunniga bitrådes yttrande om årsrapport
- 3: Det sakkunniga bitrådets granskning av balanskravsresultatet och god ekonomisk hushållning

**Lerums
kommun**

LERUMS KOMMUN
443 80 Lerum. Tel: 0302-52 10 00.
e-post: lerums.kommun@lerum.se
www.lerum.se